

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 10 OCTOBER 1923

No. 406

INHOUD

KENTERING door <i>Tj. Pyttersen</i>	Blz. 874
Overbevolking en Overzeesche Emigratie in Zwitserland II door <i>Mr. R. A. Fockema</i>	876
De houding der Arbeidsbeurzen tegenover Loonstrijd en Arbeidsconflicten door <i>W. F. Detiger</i> , met Naschrift door <i>Ir. W. Maas Geesteranus</i>	878
Muntbiljetten en Girodienst door <i>Dr. J. van Hoorn</i>	879
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De vierde winter van werkloosheid door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	880
AANTEKENINGEN:	
Gemiddeld uurinkomen van meerderjarige metaalbewerkers te Amsterdam en te Rotterdam	882
De havenkwesatie te Maastricht	882
BOEKAANKONDIGING:	
Trade Terms. Digest No. 43 van de International Chamber of Commerce, bespr. door <i>Mr. G. van Slooten Azn.</i>	883
MAANDCIJFERS:	
Productie der Kolenmijnen	884
Emissies in September 1923	884
Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	884
Handelsbeweging over de maand Augustus 1923	885
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	886—892
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
 Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*
 Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
 Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
 Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
 Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

9 OCTOBER 1923.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. Voor particulier disconto werd aanvankelijk nog 3¼ pCt. gevraagd, maar reeds direct werd ook weder voor 3½ pCt. afgedaan, tot welke rente verder de geheele week het kleine aanbod van wissels werd opgenomen. De prolongatierente steeg op Dinsdag tot 3¼ pCt., maar verder werd weder 3½ en 3¼ pCt. genoteerd.

* * *

De post binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft een stijging van f 12 miljoen te zien. Deze laat zich verklaren uit de toeneming van de credietischen van de Regeering; het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen liep in de afgelopen week van f 7 miljoen tot f 19 miljoen op. De effectenbelevingen vertoonden een daling van f 25.4 miljoen; de goederenbelevingen noteeren f 4.7 miljoen lager dan verleden week. In totaal liep het hoofd belevingen van f 163.7 miljoen tot f 133.6 miljoen terug. De daling betreft vnl. de Hoofdbank.

Het renteloos voorschot aan het Rijk vermeerderde met f 1.7 miljoen. De zilvervoorraad der Bank stelde zich f 500.000 lager dan op den vorigen weekstaat. De post papier op het buitenland blijkt met f 1.7 miljoen te zijn gedaald. De diverse rekeningen onder het actief stegen met een kleine f 14 miljoen.

De biljettencirculatie daalde van f 1.012.5 miljoen tot f 1.005.2 miljoen. De rekening-courant saldi noteeren f 2.2 miljoen hooger dan verleden week. Het beschikbaar metaal-saldo steeg met f 500.000.

* * *

Ondanks het prijshoudende slot van de vorige berichtsweek, opende deze week direct in een zeer flauwe stemming, zoowel voor Francs als voor Marken. De daling voor Marken bleef regelmatig aanhouden, gisteren werd voor ¼ cent per miljoen verhandeld, voor Francs trad echter op Vrijdag een niet onbelangrijk herstel in en hoewel Zaterdag de stemming weder flauwer was, kon de koers zich gisteren weder niet onbelangrijk verheffen. Voor de overige wissels was de markt vrij stabiel.

LONDEN, 6 OCTOBER 1923.

Tegen de verwachting in, dat er deze week door de groote dividendbetalingen op den 1sten October een flink aanbod van kort crediet zou zijn, bleek de geldmarkt geheel niet overvloedig. De reden was, dat de betalingen veelal direct verdisconteerd werden.

Dientengevolge konden de koersen zich goed handhaven, en hoewel velen daggeld tegen 2½ pCt. konden opnemen, moesten anderen vrij vaak tot 2¼ pCt. betalen. Zevendaags-geld bleef tegen 2½ pCt. beschikbaar.

Op de discontomarkt ging niet veel om, en waren de koersen iets lager.

2-mnds. prima bankaccept	2 ⁵ / ₁₆ —3 pCt.
3- " " "	3 ⁷ / ₁₆ — ³ / ₁₆ pCt.
4- " " "	3 ⁷ / ₁₆ — ⁵ / ₁₆ pCt.
6- " " "	3 ¹ / ₂ — ⁵ / ₈ pCt.

KENTERING.

Slaat men een blik buiten ons koloniaal gebied in het Oosten, dan ziet men, dat in het subtropisch zoowel als in het tropisch deel van Amerika, in Afrika en ook hier en daar in Azië, verschillende uitgestrekte landstreken worden aangetroffen met dusdanige voor cultuurbedrijven gunstige natuurlijke en dientengevolge blijvende voordeelen, als zelden in onze koloniën voorkomen.

Daardoor is de basis, waarop de cultuurbedrijven aldaar rusten en kunnen rusten, zeer hecht, een hechtheid, welke in het algemeen den grondslag onzer koloniale cultuurondernemingen ontbreekt.

Dat deze desondanks in ons gebied een hooge vlucht hebben genomen, dient in hoofdzaak te worden toegeschreven aan de beschikking over voldoende niet kostbare voor het werk geschikte arbeidskracht, aan goedkoop grond, aan een zakelijk en zuinig beheer der bedrijven, aan een juiste toepassing van wetenschappelijke hulpmiddelen door een goede wetenschappelijke voorlichting verstrekt. Hierbij dient verder te worden opgemerkt, dat de ondernemers der buitengewesten door rechtsgeldige arbeidscontracten en poenale sanctie arbeidszekerheid hebben, zij het dan, dat de arbeidskosten hooger zijn dan op Java.

De zich sedert de laatste jaren krachtig ontwikkelende Indische beweging heeft een ongunstigen invloed op den kostprijs der producten der Indische bedrijven.

De loonstandaard is op een hooger niveau gebracht, de grondhuurprijzen zijn belangrijk gestegen, arbeidsmoeilijkheden zijn ontstaan, getracht wordt de poenale sanctie af te schaffen. Dit alles leidt niet slechts tot een verhooging van productiekosten, maar eveneens tot vermindering der arbeidszekerheid, terwijl de levensvatbaarheid der bedrijven wordt aangetast, nieuw kapitaal wordt afgestooten. En waar we pas aan het begin dier Indische beweging staan, waar nog slechts enkele punten van het program ten deele zijn afgewerkt, mag worden aangenomen, dat indien zij niet zeer voorzichtig geleid wordt, de levensvatbaarheid der bedrijven te veel wordt aangetast.

De niet hechte basis, waarop het Indische cultuurgebouw staat, kan door te heftige beweging allicht zoodanig beschadigd worden, dat het afvallend puin niet slechts de eigenaren treft, maar nog veel meer de sloopers en buitenstaanders.

Tegenover deze pessimistische beschouwing staat die der optimisten, die meenen, dat de over de geheele wereld plaats hebbende maatschappelijke veranderingen stijging van productiekosten ten gevolge hebben, waardoor ook de marktprijzen op een hooger niveau dan vóór den oorlog zullen blijven. Die meening wordt niet slechts gedeeld in de kringen der Indische beweging, maar eveneens in die van de bij de bedrijven belanghebbenden, al is moeilijk te zeggen of zij daar de overhand heeft. Indien zij juist is, zal de ingetreden kentering de Inlandsche bevolking ten goede komen, den ondernemers niet schaden.

Vast staat echter, dat die kentering een ongunstigen invloed heeft en verder zal hebben op de productiekosten in het algemeen.

In verschillende landen en wél v.n.l. in Noord-Amerika, waar uitgestrekte schaarsch bevolkte streken worden aangetroffen, welke voor een reeks cultuurgewassen gunstige factoren bezitten, is de groote vlucht, welke de landbouw aldaar heeft genomen, voor een groot deel toe te schrijven aan gebruikmaking van middelen, welke de nog jongelandbouwtechniek ter beschikking stelt. Het succes dezer techniek heeft tot uitbreiding van bestaande — tot oprichting van een groot aantal nieuwe landbouwtechnische fabrieken geleid, waardoor het afzetgebied moest worden verruimd. Werd deze verruiming aanvankelijk in streken met een gematigd klimaat gezocht, reeds spoedig werden de subtropen en tropen in het arbeidsveld opgenomen. Hierdoor bleek alras,

dat de tropische grond hogere eischen aan de machines stelde dan die in gematigde luchtstreken. Door ombouw van bestaande machines en toestellen, door constructie van nieuwe werd het mogelijk aan deze hooge eischen tegemoet te komen, zoodat thans verschillende machines met succes voor de bewerking van tropischen grond worden aangewend.

Van mechanische bodembewerking is men gekomen op mechanisch onderhoud en oogsten van verschillende cultuurgewassen, welk aantal zich steeds uitbreidt.

Tot heden, tengevolge van gebrek aan arbeidskracht, niet tot volle ontwikkeling gebrachte productiegebieden kunnen daardoor worden uitgebreid, maagdelijke streken in cultuur worden gebracht.

De landbouwtechniek opent grootsche perspectieven.

Meer dan tot heden wordt de belangstelling van het kapitaal voor die landstreken opgewekt, welke groote natuurlijke dus blijvende voordeelen voor cultures bezitten en zich leenen voor toepassing van mechanische bedrijven, een belangstelling, welke tevens tot gevolg heeft, dat wetenschappelijke hulpmiddelen ingang vinden, dat gestreefd wordt langs nieuwe wegen verlagings van productiekosten te bereiken. Dat men daar op loonende wijze kon produceeren, is grootdeels toe te schrijven aan de groote natuurlijke voordeelen, welke die landen bezitten. De bedrijven, die voor een dergelijke werkwijze in aanmerking komen, zijn die van suikerriet, graangewassen w.o. rijst, maïs, katoen, vezel, zetmeelhoudende gewassen, olie leverende planten enz., terwijl op weinig hellend, niet te zwaar en vochtig terrein langjarige cultures daarvan door toepassing van mechanische bodembewerking, -wegenaanleg en -transport partij kunnen trekken.

Het is hier niet de plaats dieper op deze zaak in te gaan.

In verschillende tropische cultuurstreken is een kentering ingetreden, een kentering die leidt tot goedkoopere produceeren.

Voor goede orde meen ik er hier verder op te moeten wijzen, dat uit planterskringen gemeld wordt, dat in sommige streken van Afrika en Azië ondernemers arbeidszekerheid gegarandeerd wordt door een poenale sanctie in scherperen vorm dan bij ons op de werkcontracten der buitengewesten bestaat.

Het is thans gewenscht een oogenblik bij onze Indische maatschappij stil te staan.

We zien, dat de bevolking op Java en Madoera, welke in 1917 uit ruim 34 miljoen zielen bestond, jaarlijks met ongeveer 400.000 vermeerdert, terwijl het terrein, dat voor uitbreiding van bevolkingscultures in aanmerking komt, aldaar van betrekkelijk weinig beteekenis meer is. In verband hiermede zij opgemerkt dat de plantaardige voeding der Javaansche bevolking in 1919 voor ongeveer 30 pCt. uit rijst en voor 70 pCt. uit andere gewassen bestond, terwijl een verhooging der levenseischen vrijwel in het geheele Oosten tot gevolg heeft, dat het rijstverbruik toeneemt. Hieraan kan slechts door hogere inkomsten worden voldaan.

Voorts zij opgemerkt, dat de veestapel op Java en Madoera, quantitatief maar vooral kwalitatief zeer afneemt, hetgeen van ongunstigen invloed is op de bewerking der bouwvelden, waardoor de opbrengsten niet toenemen. Verder neemt het jaarlijks te bewerken grondoppervlak per landbouwer af, het aantal niet-grondbezitters toe. Er bestaat geen reden te verwachten, dat massa's arbeidskracht bindende industrieën zich aldaar in een snel tempo zullen ontwikkelen.

Hoewel ik volkomen besef, dat emigratie op groote schaal van Javaansche landbouwers naar de buitengewesten de dreigende moeilijkheden, welke in den komende tijd tengevolge eener bevolkingsaanwas zullen ontstaan, slechts ten deele kan opheffen, mag niet worden ontkend, dat dit middel met kracht dient

te worden aangegrepen. Als tegenover de handhaving der poenale sanctie op de arbeidscontracten van ondernemerszijde den arbeiders, die na beëindiging van hun contract dit niet verder wenschen te verlengen, de zekerheid gegeven wordt, dat zij zich als vrije landbouwers kunnen vestigen op een daarvoor geschikte plaats, waar zij voldoende grond ontvangen om een behoorlijk bestaan te leiden, dan komt het mij voor, dat de partijen uit voor- en tegenstanders van handhaving der poenale sanctie bestaande tot elkaar worden gebracht. Temeer zal zulks het geval zijn als de ondernemers hun kennis en ervaring willen beschikbaar stellen voor de totstandbrenging en het eventueel beheer, onder voldoende controle van de zijde van het Gouvernement, van kolonisatiecentra, waar ook anderen dan oud-contractanten tegen een zekere vergoeding zich kunnen vestigen, daarbij in aanmerking nemende, dat dergelijk werk bij een zuiniger beheer betere resultaten zal opleveren onder leiding van particulieren dan van Gouvernementsambtenaren. De vroeger betaalde aanvoerkosten van contractanten zouden billijkheidshalve geheel of ten deele aan ondernemers moeten worden terugbetaald voor contractanten die zich als kolonist vestigen.

De Indische beweging leidt als boven reeds gezegd tot opvoering van de levenswensen en den levensstandaard der bevolking, tot een stijgenden loonstandaard, tot een zeer belangrijke verhooging der grondhuren, tot een verminderde levensvatbaarheid der groote bedrijven, die het is na de zakelijke beschouwingen, welke in den laatsten tijd zijn verschenen overbodig zulks verder aan te toonen, door de Indische maatschappij niet kunnen worden ontbeerd. Voorts leidt zij tot dusdanige winstbelastingen, dat het in Indië geplaatste kapitaal niet langer genegen is een belangrijk deel der winsten in nieuwe voor die maatschappij noodige ondernemingen te beleggen, evenmin als nieuw kapitaal daartoe genegen is, waarop tevens van invloed is de actie tegen het voortduren der poenale sanctie.

Er zijn geen wegen aan te wijzen langs welke de bevolking door eigen kracht haar inkomsten belangrijk kan vermeerderen. Kapitaal, nieuwe ondernemingen zijn in het belang der geheele Indische maatschappij noodig en de beschikbaarstelling hiervan, de oprichting van deze zijn afhankelijk van de voordeelen, welke uit die maatschappij zelve worden aangeboden, hetgeen noodig is, waar het vrijwel vaststaat dat Ned. O.-Indië over het algemeen niet die belangrijke voor cultures gunstige factoren bezit als in vele andere tropische landen worden aangetroffen. Hoe verder men zijn studiën over tropische productiegebieden uitstrekt, des te meer komt men tot het inzicht, dat de veel bezongen rijke Indische bodem veelal belangrijk in waarde achterstaat bij die van andere tropische landen.

Onder de voordeelen, welke de Indische maatschappij den ondernemers dient aan te bieden, moge in de eerste plaats genoemd worden de erkenning, dat het tempo der Indische beweging zeer gematigd dient te zijn, hetgeen dus practisch hierop neerkomt, dat een einde wordt gemaakt aan het opdrijven van loonen en grondhuurprijzen, dat een stijging vanaf de 1914 basis zeer voorzichtig dient te geschieden, dat een draaglijk stabiel belastingstelsel wordt ingevoerd, dat de poenale sanctie met recht van hercontractering blijft voortduren.

De vraag of in ons groot koloniaal gebied dan geen uitgestrekte terreinen met voor cultures zeer gunstige factoren voorkomen, welke terreinen zich voor gemengde cultuurbedrijven en een economische toepassing van landbouw-technische hulpmiddelen in uitgebreiden zin leenen, verdient thans in het kort beantwoording.

Hierbij dient te worden opgemerkt, dat de waarde van tropisch cultuurgebied niet in de eerste plaats afhankelijk is van het voorkomen van drommen wei-

nig kostbare werkkrachten of de ligging van dergelijk terrein ten opzichte van werkvolkrijke streken. Het bezitten van natuurlijke dus blijvende voordeelen, zoowel wat bodem, klimaat, afvoerwegen als ligging ten opzichte der wereldmarkten betreft, zijn de hoofdfactoren, welke de waarde van die landen in deze bepalen.

Java komt in het algemeen voor de groote cultuurbedrijven van den komenden tijd niet in aanmerking; de suikercultuur niet, omdat zij aldaar doorgaans gedreven wordt op ingehuurd grond, waardoor zij niet de beschikking heeft over uitgestrekte grondcomplexen, welke permanent kunnen worden ingedeeld, de huurprijs en de gevoeligheid van het riet aldaar voor ziekten een zeer intensieve cultuur noodzakelijk maken.

Wat de buitengewesten betreft dient te worden opgemerkt, dat daaromtrent over het algemeen te weinig uitvoerige gegevens beschikbaar zijn voor het vellen van een juist oordeel. De gegevens, welke beschikbaar zijn, wijzen er op dat die waarde niet bijzonder groot schijnt te zijn. Een belangrijk deel van Suriname bezit dusdanige natuurlijke dus blijvende voordeelen als elders zelden worden aangetroffen. In hoeverre echter levende kracht sparende middelen aldaar op economische wijze kunnen worden aangewend, dient nader te worden onderzocht. Levert een dergelijk onderzoek bevredigende resultaten op dan kunnen zich daar in de toekomst groote bedrijven ontwikkelen, temeer waar voldoende werkkraft, zij het dan tegen hogere kosten, van Java is aan te voeren. Het invoeren van gemengde cultuurbedrijven zal de benutting dier werkkraften ten goede komen, het risico der ondernemers verminderen. Het cultiveeren van een groote reeks stapelproducten leverende gewassen schijnt daar mogelijk.

In het algemeen ligt het op den weg onzer Regeering de waardebeoordeling van ons koloniaal gebied voor verschillende cultures met kracht te bevorderen.

In tropische landen buiten ons koloniaal gebied, waar groote terreinen voor lange jaren tegen lagen prijs door ondernemers kunnen worden verkregen, worden dikwijls zoowel uitgestrekte laag- als hoogvlakten aangetroffen, bestaande uit verschillende grondsoorten, waardoor werkkraft sparende middelen in uitgebreiden zin ook voor die cultures kunnen worden aangewend, welke in onze koloniën veelal op geaccidenteed terrein worden gedreven.

De belangstelling van het kapitaal wordt, als ik reeds zeide, meer en meer voor dergelijke landstreken opgewekt, waardoor de cultures door toepassing van betere cultuurwijzen op een hooger peil komen te staan, de productiekosten dalen. De werkkraften zijn aldaar gewoonlijk kostbaarder dan in Indië, waartegenover een grootere arbeidsprestatie en een meerdere zelfstandigheid staan. Die zelfstandigheid wordt door ondernemers hier en daar benut teneinde het risico van de cultuur op den arbeider over te dragen.

Ten slotte vereischt nog de vraag beantwoording of in den komenden tijd verwacht mag worden, dat onze Indische landbouwers zelve een belangrijk aandeel in de cultuur van de thans door westersche ondernemers op de markt gebrachte stapelproducten kunnen nemen.

Er zijn voldoende voorbeelden aan te wijzen dat zulks niet alleen buiten ons koloniaal gebied maar ook hier en daar daarbinnen met succes plaats vindt. Bij de bestudeering der wijzen, waarop die bevolkingscultures gedreven worden, komt men tot de conclusie dat van een eigenlijke cultuur geen sprake is, dat de eenige arbeid welke wordt aangewend zich vrijwel geheel bepaalt tot den oogst en het transport der producten. De belangrijke natuurlijke voordeelen dier landen ontbreken voor zoover bekend nagenoeg in Ned. Oost-Indië geheel.

Hoewel het aanlokkelijk is dieper op deze zaak in

te gaan noopt plaatsruimte mij daarvan af te zien: Ik kan echter niet nalaten hier even te wijzen op een typische bevolkings-cacaocultuur van de Goudkust. In 1900 bedroeg de uitvoer van cacao aldaar 1.000 *pond*, in 1922 178.000 *ton*. Reeds worden ziekteverschijnselen in de aanplantingen aldaar gemeld. Wanneer deze van ernstigen aard worden en geregeld onderhoud en scherp toezicht noodig zijn, zullen zij, zooals het steeds met dergelijke bevolkingscultures gaat, even spoedig verdwijnen als zij zijn ontstaan. Ik onderschat geenszins de waarde van onderwijs voor de tropische landbouwers in het algemeen en die van onze koloniën in het bijzonder, ik neem gaarne aan, dat daardoor beter dan thans door die menschen zal worden ingezien wat noodig is ter verkrijging van betere resultaten met hun aanplantingen. Tusschen „begrijpen” en „doen” ligt nog een kloof die overbrugd moet worden . . . en dat kost vooral in de tropen zeer veel tijd.

Al dreigt onze Indische cultures in het algemeen van de zijde harer concurrenten geen onmiddellijk gevaar, toch staat m.i. onomstootelijk vast, dat de positie dier bedrijven in uitgebreiden zin tengevolge eener ontwikkeling der Indische maatschappij wordt verzwakt, dat die van ondernemingen in vele der concurrerende landen wordt versterkt, een versterking die zal toenemen naar mate de techniek zich ontwikkelt en mede doordat tengevolge eener grootere belangstelling van het kapitaal betere cultuurwijzen aldaar ingang vinden.

Het is daarom, dat ik meen met klem te moeten aandringen, niet slechts in het belang der ondernemers, maar in dat van ons land, daarbij het belang in deze onzer werknemers niet vergetende, en vooral ook der geheele Indische maatschappij, dat geen stappen worden gedaan welke leiden tot een verzwakking van de positie der Indische ondernemingen.

Den Haag.

TJ. PYTTERSEN.

OVERBEVOLKING EN OVERZEESCHE EMIGRATIE IN ZWITSERLAND.

II.

Wij zagen, dat dr. Wyler en dr. Bernhard zeer beslist aannemen, dat in Zwitserland overbevolking bestaat. Tevens dat zij het noodig achten naast den steun aan hen, die in Europeesche landen werk zoeken, ook met raad en geld tegemoet te komen aan die onvermogenen, welke zich tot overzeesche landverhuizing voelen gedrongen.

Laat ons thans nagaan uit welke gegevens blijkt, dat er werkelijk overbevolking in Zwitserland bestaat.

In de eerste plaats wijzen we op het grootte aantal werkloozen. Dit aantal is zonder twijfel verminderend, doch de officieele cijfers kunnen geen maatstaf zijn voor den werkelijken toestand. Men berekent, dat reeds een half milliard francs aan de werkloozen is besteed en het is vooral de dreigende financieele nood, welke den Bondsraad er toe bracht, tal van rubrieken van werkloozensteun uit te sluiten. Hieruit volgt niet, dat in deze rubrieken werkloozen ontbreken. Zij verschijnen echter niet meer op de werkloozenstatistiek. Zij worden — als vroeger — in geval van nood geholpen met verminderde bedragen als armlastigen, niet als werkloozen.

Doch er zijn andere gegevens. Slaan we een blik in de uitvoerstatistiek. Hierbij geldt het „Menge Eijheiten”. Dus de hoeveelheid goederen, niet de waarde.

Nemen we de vergelijking tusschen Maart 1913 en Maart 1923, daarbij in het oog vattende, dat Maart 1923 een betrekkelijk gunstige maand is geweest. Het getal 100 nemende voor Maart 1913 vinden we voor Maart 1923 de volgende cijfers: zijdefabrikaten 81, machines en vaartuigen 83, horloges en uurwerken 80, voedingsmiddelen 50, chemicaliën 26, borduurwerk 48. Slechts in enkele takken van industrie steeg de export: portlandcement 361, kunstzijde 140, katoenindustrie 130.

Een derde maatstaf vinden we in een vergelijking tusschen het aantal arbeiders, welke in 1911 en thans in fabrieken werkzaam zijn. Op grond van de beschikbare gegevens neemt men aan, dat dit aantal met 37.627 personen is verminderd.

Al deze gegevens te zamen vestigen de overtuiging, dat het oordeel van dr. Wyler en van dr. Bernhard mocht worden onderschreven. De exportindustrie is sedert 1913 zeer verminderd. Men kan dus in ruil het tekort aan Zwitsersche bodemproducten niet meer voldoende aanvullen. Te minder omdat de bevolking sedert 1913 jaarlijks met ongeveer 30.000 zielen is toegenomen.

Daarom moeten we instemmen met dr. Bernhard, wanneer deze zegt: *Met Innenkolonisation alleen is Zwitserland niet te redden. Ook emigratie is noodig.*

Men vergete ook niet, dat de verminderde uitvoer niet aangeeft het peil van de verminderde verdiensten. Vele industrieën werken immers thans met tegenover 1913 zeer verminderde verdiensten of met verlies.

Dan is voor de economische kracht te rekenen met de groote kapitaalverliezen ook in Zwitserland geleden en met de verhoogde belastingen.

Dr. Bernhard werd voor de landverhuizing gewonnen, ofschoon hij en zijne vereeniging juist het tegendeel: het behoud van Zwitsers in het vaderland, hadden op den voorgrond gesteld.

Zijne vereeniging werd door den Bond belast met de gewichtige functie van het bemiddelen der overzeesche landverhuizing. Juist deze vereeniging werd voor deze functie geschikt geoordeeld, omdat zij beschikte over ruime kennis ten aanzien van de bestaansmiddelen in het eigen vaderland en omdat zij dus ieder, die in Zwitserland nuttig werkzaam kan zijn, zoude aanraden den geboortegrond niet te verlaten.

Men heeft bij ons wel betoogd, dat niet op landverhuizing moest worden aangedrongen, omdat verbeterde techniek wel in ruimen kring uitkomst zoude kunnen brengen. Over dit punt had ik een gesprek met een Stickeriefabrikant uit Appenzell. Daaruit bleek, dat in zijn vak de verbeterde techniek wel de wereldproductie ten goede kwam, maar dat zij aan Zwitserland tot nadeel strekte. Men had namelijk voor het maken van het massa-artikel van borduursels een machine uitgevonden („Automat” genoemd), die met zeer weinig technische leiding kon worden bestuurd. Daarmee was dit onderdeel der industrie vrijwel naar Amerika verhuisd, voor zoover het leveranciers daarheen betrof. En Amerika was het voornaamste afzetgebied.

Het is de vraag of de verbetering van techniek wel den ouden industrielanden ten goede zal komen. Overigens is reeds door een econoom in 1910 voorspeld, dat de oude industrielanden hun voorrecht zouden verliezen, een voorspelling na den oorlog door Keynes onderschreven.

Men staat voor onzekerheden. In Appenzell verwacht men een opleving van de borduurindustrie, zoo slechts de mode (vooral in Amerika) de vraag naar het artikel doet toenemen. Dan immers zal men fijn werk verlangen, zooals alleen de technici in Zwitserland het kunnen leveren en zal er een vraag ontstaan, waarbij de prijs weinig betekenis heeft (ook niet het inkomende recht van 90 pCt. in Amerika).

Zoowel dr. Wyler als dr. Bernhard stellen zich op het standpunt van de realiteit van het oogenblik. De toekomst is verborgen. Mocht deze vermeerderde bezigheid voor de Zwitsersche industrie brengen, dan zal het aan werkkracht niet ontbreken. De vraag is echter nu, wat te doen met die jonge mannen, die thans vergeefs om werk vragen en de begeerte uiten om in overzeesche gewesten hun heil te zoeken? Hier geldt het de vraag ten aanzien van hen, die zonder overheidsteun de reis niet kunnen ondernemen.

Men zegt ter bestrijding van emigratie, dat deze niet moet worden gesteund of bevorderd, omdat juist de beste elementen als emigranten over zee trekken, dat dus de emigratie een volk verarmt. In Zwitserland vernam ik daarvan het volgende. Bekwame technici van de verschillende industrieën trekken soms naar andere landen en andere werelddeelen. Mannen, die door de bedrijfsleiders in het eigen land noode worden gemist. Deze emigranten bevorderen of stichten concurreerende nijverheid in den vreemde.

Deze uitblinkende krachten vertrekken echter met eigen middelen, vragen geen steun van de overheid. Zij voelen in zich het vermogen om zich in den vreemde tot hooger peil op te werken, ook dikwijls als leider, terwijl zij zich overtuigd houden, dat zij in het eigen Vaderland wel een nuttige rol zullen vervullen, doch zich bezwaarlijk zullen verheffen boven de hun toegedeelde bescheiden plaats.

Op een onlangs in het Kanton Schwytz gehouden tentoonstelling klaagde een Nationalrat (lid Tweede Kamer) uit dit Kanton, dat de emigratie het Kanton van vele der beste jonge landbouwers had beroofd. Hier gold het weder mannen, die geen overheidssteun vragen, die eigen middelen bezaten en op grond van de berichten van familieleden in Amerika oordeelden, dat voor hen, voor hun arbeidskracht en hun kapitaal zich een breeder perspectief zou openen in een ander werelddeel.

Het zijn niet deze rubrieken, waarover men spreekt, wanneer men de vraag aan de orde stelt van steun aan de emigratie. Deze mannen vertrekken zonder steun en zoo dit soort mannen mocht zijn terug te houden, is het alleen door het scheppen van de voor hen meest bevredigende toestanden in het eigen Vaderland.

De met steun emigreerende is in den regel een onbemiddelde landarbeider (soms fabrieksarbeider). Naar men verneemt van de zijde der deskundigen is hij meestal niet een uitblinker, omdat deze gewoonlijk een bevoorrechte positie in het eigen land heeft gevonden, waardoor hij van landverhuizing wordt terug gehouden, terwijl hij niet door denzelfden prikkel wordt gedreven als de bovenomschreven technicus of bemiddelde landbouwer. De gemiddelde emigrant, die om steun vraagt, is noch een uitblinker, noch een futloos individu. Hij is iemand, wien het tegen de borst stuit om als werklooze om te hangen, iemand, die vurig begeert zich daarheen te begeven, waar werkkracht wordt gevraagd.

Dr. Wyler wil niet weten van een kunstmatige landverhuizing, maar meent, dat men de hand moet reiken, aan hen, die uit eigen aandrang willen vertrekken. Hij acht dien drang een gezonde natuurlijke kracht, die niet moet worden tegengewerkt. Zoo ook dr. Bernhard.

Het zijn deze inzichten, welke de Zwitsersche regering heeft overtuigd, dat handelen noodzakelijk was. Een bedrag van 500.000 francs is ter beschikking gesteld van de V. für Innenkolonisation. Dit voorjaar zijn 700 landarbeiders naar Canada vertrokken met geldelijken steun, voor zoover zij zelf buiten staat waren de kosten te betalen.

De Vereeniging für Innenkolonisation ziet hare landgenooten noode vertrekken en wil den band met de vertrokken landgenooten zooveel mogelijk levendig houden. De grootste helft van het geopende crediet is nog beschikbaar. Men denkt over den aankoop van een groote uitgestrektheid land ter vestiging van een aaneengesloten kolonisatie van Zwitsers. En wel om het Zwitsersch volkskarakter der emigranten zooveel mogelijk te handhaven en den band met het Vaderland, wakker te houden. Daardoor wordt ook bevorderd de eventuele terugkeer van sommige landverhuizers, wanneer de omstandigheden in Zwitserland daartoe gunstig mochten worden.

En wat doet op dit gebied de Nederl. regering? Nadat de directeur van onze Ver. „Landverhuizing”,

Jhr. Sandberg de zaak had voorbereid, is na ongeveer een half jaar aarzelen, een gering bedrag ter beschikking van de Vereeniging gesteld. Ongeveer zeventig landarbeiders zijn met steun der Vereeniging naar Canada vertrokken.

Daarna heeft de regering verklaard, dat op generally steun aan de landverhuizers meer kon worden gerekend.

Nu overzie men den toestand duidelijk. Wij hebben een overbevolking als in Zwitserland. Wij hebben talrijke werklooze landarbeiders. Een zeker percentage van hen vraagt steun om te kunnen emigreren naar overzeesche gewesten.

Antwoord: wij overheid verstrekken alleen steun aan hen, die in het land willen blijven of tijdelijk in naburige landen willen werken.

100 à 200 pCt. steun aan de werkloozenverzekering, kunstmatige werkverschaffing (waarvan het einde te voorzien is), bedeeing onder den naam van steun.

Hier wordt gesproken van de overheid, niet van de regering, omdat bij de verschillende maatregelen behalve de landsregering ook de gemeenten een belangrijke rol spelen.

En nu heeft men hier eigenlijk niet eenvoudig ontlooiing van steun aan de landverhuizing, maar tegenwerking van de landverhuizing. Men houdt de menschen terug door bij hen de valsche voorstelling te wekken alsof zij van overheidswege althans op een sober bestaan voortdurend kunnen rekenen. En dat, terwijl men met zijn tekort van 120 miljoen per jaar en zijn systematisch van Den Haag uit ruineeren van tal van gemeenten, door dit alles te zamen voor de zekerheid is gesteld, dat men *zijn stilzwijgende belofte geen gestand zal doen*, dat men dus door het wekken van valsche voorstellingen de menschen op den duur in het ongeluk zal storten.

Het is niet waar, dat het kostbaarder is aan emigranten den overtocht te betalen (f 400 per persoon), dan steun te verleen aan de hier blijvenden (steun in twee vormen: rechtstreeks of door subsidie aan de verzekering).

Voor die f 400 kan men — als in Zwitserland — een schuldbekentenis laten teekenen en de ondervinding der andere landen leert, dat van dit geleende geld een niet gering percentage wordt terugbetaald.

Bovendien wordt de overbevolking door de landverhuizing beperkt. De jonge emigrant is immers in den regel de toekomstige stichter van een gezin en zijne toekomstige vrouw dikwijls een Nederlandsche, die hij bij welslagen in den vreemde voor zijn kosten laat overkomen. En wat te denken van hen, die bij aanvraag om steun voor emigratie zijn gedupeerd? *Overzee* zouden velen zich allicht ontwikkeld hebben tot personen, die ons vaderland tot eer strekken. Hier met werkverschaffing en bedeeing vastgehouden, teleurgesteld in hunne plannen voor een betere toekomst, groeien velen hunner zeker tot die slechte elementen onder de bevolking, die het volksleven vergiftigen. Aan, wien de schuld? Aan de kortzichtige overheid, die het voorbeeld van Zwitserland niet volgt.

Is het geen tijd om vage verwarrende discussies te staken? Om de realiteit onder de oogen te zien? Om op grond van de realiteit op dit en ander gebied die maatregelen te nemen, welke ons Vaderland van ondergang kunnen redden?

Dit alles was geschreven, toen ik van ons gezantschap te Bern zeer waardevolle inlichtingen verkreeg. Bovendien ook van een van de Zwitsersche hoofdamtenaren. Deze kostbare gegevens maken een terugneming van het bestaande niet noodig. Wel echter bevatten ze stof om ter zijner tijd een en ander aan te vullen en nieuw licht te verschaffen.

(Slot volgt.)

R. A. FOCKEMA.

DE HOUDING DER ARBEIDSBEURZEN
TEGENOVER LOONSTRIJD EN ARBEIDS-
CONFLICTEN.

Mijn artikelen in dit weekblad over de houding der openbare arbeidsbeurzen tegenover de loon- en arbeidsconflicten hebben een paar opmerkingen uitgelokt, die mij nopen op een enkel punt nog even nader in te gaan, omdat ik vrees door minder groote duidelijkheid aanleiding gegeven te hebben tot misverstand. Ik ga de verschillende artikelen, aan de onderhavige kwestie gewijd in de werkgevers- en werknemersvakbladen voorbij en bepaal mij tot de kanteekening van prof. Bruins op mijn eerste artikel en tot het stuk van Ir. W. Maas Geesteranus tegen mijn tweede opstel.

Prof. Bruins zegt in het kort dit. „De taak van een beurs, op welk gebied ook, kan slechts zijn het tot elkander brengen van vraag en aanbod, zonder meer. Gaat men verder en draagt men aan de organen der beurs ook de beoordeeling van kwaliteit of prijs der ter beurze verhandelde goederen of diensten op. . . ., dan begeeft men zich onvermijdelijk buiten het eigenlijke terrein der beurs.” Met andere woorden, een arbeidsbeurs kan feitelijk niet anders zijn dan een volkomen passieve instelling, die geen andere taak heeft dan de gelegenheid te scheppen en te vergemakkelijken, dat vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Een zoo geheel passieve instelling komt geen beoordeeling van de kwaliteit van vraag en aanbod toe en heeft dus niets met het vraagstuk der arbeidsvoorwaarden te maken. Zoo de zaak gesteld, heeft prof. Bruins het gelijk volkomen aan zijn zijde. Maar ik moet onduidelijk zijn geweest, anders zou de geleerde schrijver begrepen hebben, dat mijn betoog omtrent de noodzakelijkheid van het door de arbeidsbeurzen in te nemen standpunt tegenover den arbeidsvoorwaardenstrijd juist uitgaat van het praktische feit, dus niet van een theorie, een beginsel of een leer, maar van de heusche werkelijkheid, dat de arbeidsbeurzen wel „keuringsdiensten”, „commissies van beoordeeling” zijn geworden, dat ze wel de kwaliteit van de verhandelde „waar” moeten beoordeelen, dat dit tot haar eigenlijke, natuurlijke terrein van werkzaamheden behoort en dat ze daarom niet buiten de arbeidsvoorwaardenkennis en -beoordeeling kunnen blijven. Dit vooropstellende, was mijn betoog er op gericht aan te toonen, welke houding der arbeidsbeurzen als de meest neutrale, de meest onpartijdige is aan te merken.

Dat de arbeidsbeurzen geworden zijn van volkomen passieve bureaux, die automatisch vraag en aanbod registreeren en naar elkaar verwijzen, tot actieve bedrijfsinstellingen, die trachten den rechten man op de rechte plaats te brengen, is niet het gevolg van een vooraf opgesteld beginsel, van een principe of hoe men het noemen wil, maar een logisch gevolg van arbeidsbemiddelen zelf. Arbeidsbemiddeling op de wijze als prof. Bruins ze ziet, bestaat niet. De particuliere placeur, de besteedster, de leider van een plaatsingsbureau van een patroons- of arbeidersorganisatie, zelfs de patroon of de werkman, die iemand ergens aanbeveelt, ieder die beschikbare werknemers naar open plaatsen verwijst, vestigt zich vooraf een oordeel over de mate, waarin zijns inziens de bewuste arbeider aan de eischen der open plaats zal voldoen. Dat kan een oppervlakkig oordeel zijn, of een geprefectioneerde selectie, een beoordeeling is en blijft het. Degeen, die voor tusschenschakel tusschen vraag en aanbod fungeert, kan daarbij nooit geheel passief blijven.

Prof. Bruins is, net als de eerste leiders van arbeidsbeurzen, te veel afgegaan op den naam der instellingen. Een beurs is een instelling of plaats, waar vraag en aanbod samen komen. Dat was eigenlijk de eerste arbeidsbeurs, de Bourse du Travail te Parijs ook. De gezamenlijke vakorganisaties bezaten een verenigingsgebouw, waar men samen kwam, waar de

arbeid zijn zaken deed en waar ook de werkgever kon komen om op een vastgesteld uur arbeiders der begerde soort te vinden. In navolging van de plaats, waar de handel zijn zaken deed, noemde men dat verenigingsgebouw een beurs, maar dan la Bourse du Travail. Die Bourses du Travail hebben als bemiddelingsinstellingen nooit wat te beteekenen gehad: de vakverenigingsoppermacht had er bezit van genomen, de patroons bleven weg. Later zijn er in Frankrijk openbare bemiddelingsinstellingen gekomen, niet eigendom van en beheerd door de vakverenigingen. Dat noemde men echter niet meer Bourses du Travail, maar Bureaux de Placement. In Duitschland heetten het dadelijk Arbeitsnachweise. In Engeland heetten men jarenlang gesproken van Labour Exchanges, doch de naam is gewijzigd in Employment Exchanges, in Amerika is de term Employment Office in gebruik. Alleen in Nederland is men aan den naam *Arbeidsbeurs* blijven hangen. Maar op het passieve standpunt van een beurs konden de instellingen niet blijven staan. Men heeft dat wel in den beginne gedaan, maar vervreemde daarmee de werkgevers van zich. Die waren niet tevreden met toezendingen van een arbeidskracht zonder meer. Die vroegen zooveel mogelijk den juisten man op de juiste plaats. De heer Maas Geesteranus in het nummer van 29 Augustus 1923 schrijft als man van de praktijk, als vertegenwoordiger der industrie, dat de taak der Arbeidsbeurs in den ruimsten zin des woords is „het tot elkaar brengen van werk- en personeelzoekenden, die beiden den juisten man op de juiste plaats wenschen. Voor de uitvoering van die taak is noodig, dat de Arbeidsbeurs in staat is te beoordeelen, aan welke geschiktheidseischen de werkzoekende voldoet en aan welke eischen voor de vervulling van een open plaats voldaan moet worden.”

De arbeidsbeurs als instelling van en voor het bedrijf heeft zich in den loop van haar bestaan hoe langer zoo meer moeten schikken naar dezen eisch van het bedrijf, zooals die door den heer Maas Geesteranus zoo duidelijk is geformuleerd. Maar daardoor is de Arbeidsbeurs wel degelijk een keuringsdienst geworden, en kon ze ook niet blijven buiten de arbeidsvoorwaardenkwestie.

Het heeft mij daarom verbaasd, dat de heer Maas Geesteranus eerst beweert, dat de Arbeidsbeurs den juisten man op de goede plaats moet helpen brengen en dan zegt, dat de Arbeidsbeurs buiten een beoordeeling der arbeidsvoorwaarden moet blijven. In de metaalnijverheid, waar de vakbekwaamheid der arbeiders geheel tot uitdrukking komt in de individueel sterk uiteenlopende uurloonen, zou elke bemiddeling, ook van niet-openbare beurzen, onmogelijk zijn, indien de beurs geen rekening met die loonen hield. Wij bedoelen niet om te beoordeelen of die loonen billijk zijn of niet, niet om die loonen te beïnvloeden, maar om mede door de kennis der gevraagde, aangeboden en vroeger verdiende loonen de vakbekwaamheid der aangevraagde of aangeboden werkkrachten te beoordeelen. Overigens zijn wij het met den schrijver eens, dat vertrouwen in den arbeid der beurs haar hechtste grondslag is. Of dat vertrouwen nog in die mate ontbreekt als de heer Maas Geesteranus doet onderstellen, wagen wij op grond van ervaring te betwijfelen. Wij zouden schrijver dienaangaande gerustelijk durven aanraden, hieromtrent eens een onderzoek in te stellen in het vak, waar hij in bekend is. Doch afgescheiden hiervan, de eisch van vertrouwen in haar werk geldt niet zoozeer de openbare, doch *alle* arbeidsbemiddeling, ook die van patroons- en vakverenigingsbureaux. Wat echter daarvan niet kan gelden en wat wij den hechtsten pijler der *openbare* bemiddeling noemden, is de onpartijdigheid der instelling. De onpartijdigheid kan echter nooit zoover gaan, dat de beurs zou te kort schieten in haar plicht den juisten man op de juiste plaats te brengen. En die onpartijdigheid brengt niet mede keuring of beoordeeling der arbeidsvoorwaarden, dat heb ik nergens beweerd.

Maar ze brengt mede de verplichting, om niet te ondermijnen wat op het stuk van arbeidsvoorwaarden in wederzijdsche samenwerking of eenzijdig als algemeene maatstaf is opgebouwd. Als de arbeidsbeurs met of zonder een formeel voorschrift daaromtrent zich daarvan niet zou onthouden, zou ze tegen het bedrijf ingaan. De heer Maas Geesteranus kan zich zulk een standpunt indenken tegenover gebonden aan collectieve arbeidscontracten. Principieel is schrijver het dus niet oneens met ons. Maar hij vreest toepassing van dit beginsel in andere vakken. Wij kunnen niet ontkennen, dat daar de toepassing heel subtiel dient te geschieden. Maar per slot van rekening blijft het beginsel er even juist om. En men moet van werkgeverszijde ook eens uitgaan van de vooronderstelling, dat er ambtelijke organen kunnen zijn, die een overigens goed en zuiver beginsel verstandig weten toe te passen. Vooral indien dat orgaan in zijn wezen feitelijk een bedrijfsorgaan is, dat toevallig of om een bijkomstige reden van overheidswege beheerd wordt.

W. F. DETIGER.

* * *

Naschrift. Gaarne de mij geboden gelegenheid tot het schrijven van een kort naschrift op het bovenstaande artikel van den heer Detiger aangrijpende meen ik er allereerst op te moeten wijzen, dat het brengen van den juisten man op de goede plaats, mijns inziens een zaak is, gaande buiten het vraagstuk der arbeidsvoorwaarden om. Bij het brengen van werkrachten op plaatsen, die zij kunnen vervullen, gaat het om de geschiktheid, om de kwaliteit van de werkracht, die gevraagd of aangeboden wordt. Dit is, wat door de arbeidsbeurs beoordeeld moet worden. De arbeidsvoorwaarden daarentegen zijn zaak van patroons en werkman, eventueel van beider organisaties. De arbeidsbeurs als zoodanig staat daarbuiten. Weliswaar zegt de heer D. in 't bovenstaande artikel: ik moet de uurloonen beoordeelen, om mij een oordeel over kwaliteit en bekwaamheid te kunnen vormen. Het zou dus meer een kennismaken zijn, dan een beoordeeling der arbeidsvoorwaarden. Afgezien van het feit, dat de uurloonen wegens de belangrijke verschillen met de uurinkomens en wegens het voorkomen van groote verschillen bij verschillende patroons nu niet steeds een even betrouwbare basis zullen vormen, blijkt toch, dat de heer D. wel degelijk een beoordeeling wenscht. De beurs immers gaat reageren op datgene, waarvan zij heeft kennis genomen. Zij gaat haar bemiddeling al of niet weigeren naar gelang de aangeboden arbeidsvoorwaarden haar daar aanleiding toe geven. Van een *houding* tegenover den loonstrijd en bij arbeidsconflicten kon anders geen sprake zijn. Het was vooral op deze, mijns inziens niet onpartijdige afwijking van den normalen gang van zaken, dat ik meende te moeten wijzen.

Ook al geschiedt de toepassing van deze beoordeeling nog zoo subtiel, het blijft de toepassing van een beginsel, dat de arbeidsbeurs zich zelf vrijwillig tot plicht heeft gesteld. Het is niet het voldoen aan een haar gedaan verzoek, noch het volgen van een, door de betrokkenen aan de beurs voorgeschreven gedragslijn — neen het is een voldoen aan een zich zelf gestelde taak, waartoe betrokkenen *niet* den wensch te kennen gaven. Is het dan te veel, om te veronderstellen, dat partijen zullen zeggen op de ongevraagde inmenging der beurs niet gesteld te zijn?

Ir. W. MAAS GEESTERANUS.

MUNTBILJETTEN EN GIRODIENST.

Dr. J. van Hoorn te Weltevreden schrijft ons:

In de nummers 385 en 386 van dit weekblad, die mij uit den aard der zaak eerst kort geleden in handen kwamen, behandelt prof. Bruins op diepgaande wijze de verhouding van den Postcheque- en Girodienst tot de andere organen van het betalings- en het bankverkeer. Op het ongezonde van de concurren-

tie, die eerstgenoemde den anderen instellingen allengs aandoet, wordt de volle nadruk gelegd. Er is echter één quaestie, die de schrijver meer terloops aanroert, doch die mij niettemin het nader bekijken ruimschoots waard dunkt.

Het is waar schr. er in een noot aan herinnert hoe in 1903 de Regeering afzag van het uitgeven der maximaal f 15 miljoen (ongedekte) muntbiljetten met ter compensatie de faciliteit om bij De Nederlandsche Bank tot hetzelfde bedrag renteloos debet te mogen staan, onder bepaling evenwel, dat deze bevoegdheid en daarmede het aandeel van het Rijk in de winsten der Bank zouden vervallen o.a. wanneer de Staat zonder goedkeuring van de Bank opnieuw overging tot het uitgeven van muntpapier. Schr. geeft allereerst te kennen, dat de bedoeling van deze voorwaarde niet meer tot haar recht komt, sinds het Rijk zijn algemeene giro-instelling geopend heeft en deze een aanmerkelijk deel van het betalingsverkeer heeft overgenomen.

Voorts echter ontkent hij principieel verschil tusschen deze beide wijzen, waarop het Rijk zich in het betalingsverkeer kan mengen, en acht het onderscheid tusschen uitgifte van (ongedekt) muntpapier van Staatswege en het instellen van een Rijksgirodienst van louter technischen aard. Dit is de belangrijke uitspraak, waarop ik boven doelde.

Ongetwijfeld is de redeneering van den schrijver deze: het publiek stort zijn kasgeld bij het Rijk; het publiek houdt er de beschikking over, want het kan per girobiljet betalingen verrichten; het Rijk echter houdt de gestorte gelden niet in den vorm van bankbiljetten onder zich, maar gebruikt ze krachtens de verleende bevoegdheid tot dekking van zijn behoefte aan vlottende middelen, geheel hetzelfde als het door uitgifte van muntpapier zou kunnen doen; langs anderen weg zal het Rijk dus minder groote bedragen aan vlottende schuld hebben te plaatsen en zoo zal dus vermoedelijk in de eerste plaats het rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank geplaatste schatkistpapier vermindering ondergaan, hetgeen voor de Bank winst-derving beteekent.

Zoодоende zou het eenige verschil zijn, dat in de plaats van het bankbiljet trad het giroformulier en in plaats van het muntbiljet het bankbiljet.

Het komt mij voor, dat er tegen dezen gedachten-gang; althans tegen de hoofdtrekken ervan, niets is in te brengen. En toch zal menigeen zich bij intuïtie verzetten tegen een gelijkstelling van deze beide gevallen, nl. 1o. dat de Staat voor zich betaalkracht schept en uit niets tastbare betalingsmiddelen creëert, die onafgebroken bij het publiek in omloop blijven, en 2o. dat de Staat zich tot centrum van het giroverkeer maakt en langs dien weg tegen rentevergoeding van het publiek gelden leent, die te allen tijde en tot ieder bedrag voor aflossing vatbaar zijn. Men is geneigd het eerste als in wezen ongezonder te beschouwen, hetgeen men trouwens kan staven met tal van voorbeelden, hoewel niet aan ons land ontleend, en het tweede integendeel te houden voor een gewenschte verdere ontwikkeling van het betalingsverkeer. Ook dringt zich op, dat het maximum van een muntpapieromloop slechts op een wettelijke bepaling berust en dus op ieder oogenblik voor verhooging vatbaar is, terwijl de vlottende schuld, die de Staat via een Rijksgirodienst opneemt, een natuurlijk maximum heeft. Dit zou wel degelijk een zeer groot principieel verschil beteekenen, terwijl toch tegen de redeneering van zoeven, die dit verschil ontkende, niets ingebracht kon worden.

Hoe deze paradox op te heffen? Men zou kunnen ontkennen, dat er in het geval van den girodienst een natuurlijk maximum voor de vlottende schuld bestaat. Immers, gestorte gelden komen weer onder het publiek, het publiek stort ze weer bij den girodienst en dit kan eindeloos zoo doorgaan. Maar daargelaten, dat dit alleen voor een zeker percentage der storting zou geschieden (er worden immers ook groote bedragen

aan kasgeld bij de banken gestort) en iederen volgenden keer voor een percentage van dat percentage, waardoor wel degelijk een grens bereikt werd, zou men dan bewezen hebben, dat volstrekt niet alleen Rijks-giroverkeer, maar giroverkeer in het algemeen tot steeds doorgaande en niet te stuiten inflatie zou moeten voeren, hetgeen wel niemand zal willen beweren.

Maar hier ben ik tevens gekomen tot een verklaring, hoe naast elkaar bestaan kunnen de onaanvechtbare gedachtengang van prof. Bruins, die voor beiderlei soort Rijksbetalingsverkeer tot een gelijk gevolg voert, en de intuïtieve verzekerdheid, dat dit overigens niet het geval is. Want de gevolgen, die de schrijver als afkomstig van den postcheque- en girodienst beschouwt, zijn naar het mij voorkomt gevolgen van *ieder* giroverkeer.

Het is hier niet de plaats om in alle bijzonderheden na te gaan, welke veranderingen de algemeene toepassing van een giroverkeer op de geldmarkt en op de uitzettingen der circulatiebank veroorzaakt; dit toch zou het onderwerp kunnen zijn van een afzonderlijke en uitgebreide studie. Zooveel is echter zeker, dat een gironet met medewerking der groote banken en hun provinciale agentschappen en correspondentenschappen, onverschillig of de centrale bank er al of niet aan medewerkt, tot resultaat zou hebben, dat er middelen, vroeger als kasgeld benodigd, beschikbaar zouden komen, die alleen voor belegging op korten termijn gebruikt zouden mogen worden, voor zoover ze althans niet vereischt waren tot aflossing van een debetsaldo bij de circulatiebank. Dit zou dus werken in de richting van een laag particulier disconto, lage prolongatierente ter beurze en laag rendement voor schatkistpapier. O.a. zal dus het Rijk gemakkelijk (en goedkoop) schatkistpapier kunnen plaatsen, hetgeen dus op hetzelfde neerkomt als wat thans bij den postdienst mogelijk is.

Zooals de toestand nu is helpt het Rijk in de eerste plaats zichzelf en hiër in schuilt natuurlijk een gevaar. Evenwel moet men niet uit het oog verliezen, dat we weliswaar gewend geraakt zijn aan een doorlopende hoge vlottende Staatsschuld, maar dat dit daarom toch niet het karakter is van vlottende schuld. Op den duur moet deze dan ook weer zijn permanente kern verliezen en slechts dienen om het ongelijkmatige vloeien der Rijksmiddelen te effenen. Geschiedt dit niet, *dan ligt de fout niet bij den girodienst*. De gevolgen zouden dezelfde zijn, wanneer de vlottende schuld langs anderen weg gecreëerd en gehandhaafd werd. Dat overigens de monetaire en daarmee verwante verhoudingen in ons land een voldoende ontwikkelingsgrond bereikt hebben om een gevaar als het gesignaleerde niet te zeer te behoeven te duchten, bewijst wel de tegenwoordige omloop der zilverbons in Nederland en der muntbiljetten in Indië.

Bestond er een ander gironet en kon het Rijk dus niet in de eerste plaats zichzelf helpen, dan zou het Rijk, voor het geval de beleggingen in schatkistpapier niet voldoende waren, bij de circulatiebank terecht moeten komen. Maar omgekeerd zou deze ontlast worden van handelsvoorschotten en disconto's, die de particuliere banken dan tot grooter bedragen uitsluitend met eigen middelen konden financieren. Dit beteekent dus een verschuiving tusschen de verschillende rubrieken der uitzettingen van de circulatiebank, maar in tijd van crisis — en die tijd is de eenige, waarop men zijn maatregelen moet instellen — zullen de totalen van iedere rubriek, waarvoor beroep op de centrale credietinstelling wordt gedaan, gelijk zijn, onverschillig hoe het giroverkeer is ingericht, al zijn de kanalen waarlangs het papier komt in de onderscheidene gevallen verschillend. Iedereen wil dan nu eenmaal tastbaar geld zien, zooals in 1914 zelfs bij de inleggers van de Postspaarbank in Nederland gebleken is.

Wat de centrale bank betreft, ongetwijfeld brengt sterke ontwikkeling van giroverkeer vermindering der uitzettingen mee, maar ook dit geldt van *elk* girover-

keer. De contante middelen van het publiek gaan via de banken of rechtstreeks naar de circulatiebank. Doordat de banken weinig kasmiddelen noodig hebben, zullen zij slechts in tijden van onrust disponeeren en voor zoover het publiek rechtstreeks bij de circulatiebank voorschotten heeft opgenomen, zal het deze kunnen aflossen met gelden, die het wegens de veruimde markt voor geld op korten termijn goedkoop bij de gewone banken kan opnemen.

Derhalve zijn de gevolgen van de ontwikkeling van het giroverkeer dezelfde, onafhankelijk waar dit zijn centrum heeft.

Meen ik dus in het bovenstaande te hebben aange-toond, dat giroverkeer en muntpapier-circulatie twee principieel geheel verschillende zaken zijn, toch ligt er tevens in opgesloten, dat de praktische conclusie ten opzichte van de circulatiebank dezelfde is. Immers waar zoowel in Nederland als in Nederlands-Indië de circulatiebank steeds alle moeite gedaan heeft om het giroverkeer te bevorderen, daar zouden deze instellingen, wanneer het giroverkeer langzamerhand merkbaaren invloed op de uitzettingen, dus op de winsten blijkt te krijgen, er zeker aanspraak op kunnen maken, dat het Rijk het bedongen voorrecht van het renteloos voorschot prijs geeft. Eenig gevaar, dat men dan ook de rem tegen het uitgeven van muntpapier zou verliezen, behoeft men niet te duchten, daar in het vervallen van het aandeel van de Schatkist in de winsten der Banken een nog veel grootere rem overblijft.

Dr. J. v. HOORN.

Weltevreden.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE VIERDE WINTER VAN WERKLOOSHEID.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons d.d. 6 October 1923:

Nu de pers hedenochtend het bericht brengt, dat op Vrijdag 12 October de arbeidersbeweging van plan is een vertegenwoordigend college bijeen te roepen, ten einde het onvoldoende karakter van de regeeringswerkloosheidspolitiek te bespreken, wordt opnieuw duidelijk, dat wij ons gesteld zien voor een winter, die buitengewoon moeilijk zal worden. Hoe is de toestand? Indien men de huidige situatie in handel en industrie beschouwt biedt deze al buitengewoon weinig om den optimisten troost te verschaffen. In het algemeen kan men zeggen, dat de verbetering, die de eerste maanden van het jaar schenen aan te tonen, weder is verdwenen en dat, ofschoon het mogelijk is te betoogen, dat de toestanden in absolute zin waarschijnlijk niet erger zullen zijn dan in den winter van 1922/23, niettegenstaande een uitstel van terugkeer tot normale toestanden beteekent, dat er veel geleden zal worden en de ellende steeds grooter vormen zal aannemen, een feit, dat men slechts zeer ongaarne aanvaardt.

Bij die arbeiders, die bij normaal verloop van zaken in 1920, 1921 of 1922 hun intrede in het bedrijf zouden hebben gedaan, valt een progressieve daling van arbeidscapaciteit en moreel waar te nemen en het is één der meest ernstige kanten van den huidige toestand in het bedrijfsleven, dat de geoefenden het land verlaten en niet de ongeoeffenden. Het resultaat is, dat de gemiddelde kwaliteit van de industriele bevolking voortdurend minder wordt. Onderstaande tabel zal den lezer in staat stellen zich een denkbeeld

	Invoer en Uitvoer		index* van werk- loosheid	Trade Union	Kolen-	Staal
	in miljoenen ponden	in miljoenen ponden		productie in milli- oenen ton	productie in duiz. ton	
Januari	99.7	66.9	13,7 %	21.2	558	
Februari	83.9	57.5	13,1 %	22.2	707	
Maart	90.0	60.9	12,3 %	22.7	751	
April	86.4	62.9	11,3 %	22.6	749	
Mei	89.5	71.6	11,3 %	22.5	753	
Juni	89.3	62.9	11,1 %	22.3	719	
Juli*	76.8	59.5	11,1 %	20.1	572	
Augustus	88.7	60.1	11,4 %	20.8	534	

* Staking van de havenarbeiders.

te vormen over het geenerlei verbetering vertoonende beloop der laatste maanden.

Er is geen reden om over de verontwaardiging van de arbeidersbeweging verrast te zijn. Afgezien nog van menselijke overwegingen is voortdoring van de enorme werkloosheid noodlottig voor haar stabiliteit. Of al dan niet de ontevreden en communistische elementen onder de werklozen gesteund worden door de Sowjetregering, ten einde moeilijkheden in het leven te roepen, in ieder geval is het duidelijk, dat ieder mislukken van pogingen om het vraagstuk langs vreedzamen weg op te lossen de heethoofden onder de werklozen aanmoedigt tot demonstraties van den een of anderen aard, waarvan de aanval op den Board of Guardians te Poplar in de afgelopen week het eerste voorbeeld van dit jaar is. De arbeidersbeweging moet daarom wel in haar eigen belang aandringen op een wel omschreven politiek. Zij, die haar geregeld gadeslaan, hebben in de laatste maanden op een aanzienlijk verval van krachten gewezen. De zeer aanzienlijke franje van leden, die in geen enkel opzicht door idealen bezielde is, doch die zich slechts vastklampt aan de beweging wegens de daarvan verwachte voordeelen, heeft de geleerden verlaten en het resultaat is een aanzienlijke daling in het ledental op hetzelfde oogenblik, dat de financiën der vakverenigingen den grootsten druk te doorstaan hebben wegens het uitblijven van verbetering in den economischen toestand. Nog een teeken, hoe moeilijk de vakverenigingen den huidige toestand achten, is te vinden in de heftigheid, waarmede tusschen hen getwist wordt en wel in het bijzonder over het aannemen van nieuwe leden. Practisch de geheele tijd van het jongste vakverenigingscongres werd in beslag genomen door geschillen over dit punt.

Donderdag jl. verscheen in de pers een samenvatting van de correspondentie tusschen Clynes en Sir M. Barlow met betrekking tot de politiek, welke de regering van plan is te voeren in zake de werkloosheidsbestrijding. Gedurende de laatste drie maanden, feitelijk sinds de Parlementsitting werd opgeheven, is er voortdurend critiek geoefend zóowel van arbeiderszijde als door de machtige groep parlementsleden, die men thans kent onder den naam van industriële groep. Zóowel de arbeiders- als de industriële groep geloofde, dat de tijd thans gekomen is, waarop een politiek, de werkloosheid te bestrijden, nadat zij is opgetreden; onvoldoende is en daarom hebben beide groepen aangedrongen op een regeeringspolitiek, die haar zou remmen door vraag naar arbeid door de gewone kanalen van het bedrijfsleven in het leven te roepen.

Tegen deze politiek verzetten en verzet zich de regering. Zij stelt in plaats daarvan voor, eenige uitbreiding te geven aan het stelsel, dat in de voorafgaande winters de openbare meening haar gedwongen heeft te aanvaarden. In de Ministry of Labour Gazette van September jl. treft men een artikel aan, dat de regeeringspolitiek in den achter ons liggenden tijd bespreekt en de plannen voor den komenden winter schetst. Deze laatste kunnen als volgt worden geresumeerd.

In de eerste plaats verdere uitbreiding van de bijzondere werkloosheidsverzekering.

In de tweede plaats verlenging van de Trade Facilities Act van 1922 en het Export Credit Scheme.

Krachtens de eerste werd in totaal £29½ miljoen toegestaan in den vorm van garanties en krachtens het tweede een bedrag van 11¼ miljoen credit verleend, waardoor dus nog beschikbaar blijven voor exportcredieten £15 miljoen en voor verdere garantie krachtens de Trade Facilities Act £21 miljoen.

In de derde plaats komt de werkverschaffing door het Transport Ministerie. Tot dusverre heeft de regering bijstand verleend bij het aanleggen van nieuwe wegen, die in totaal £27 miljoen kostten. Gedurende het loopende begrootingsjaar zal hiervoor £7½

millioen verwerkt worden, waaraan de regering natuurlijk bijdraagt.

Wat — in de vierde plaats — de plaatselijke overheden betreft, die worden geholpen bij de uitvoering van nieuwe werken, stelt de regering eenvoudig voor voort te gaan met het verlenen van hulp op de wijze zóoals dit het vorig jaar geschiedde door het verlenen van subsidies tot een bedrag van 50 pCt. van den intrest op leeningen voor dit doel opgenomen. Verder stelt de regering voor een even groot subsidie te verlenen aan particuliere maatschappijen, die werken van openbaar nut ter hand nemen.

In de vijfde plaats komen landontginning en dergelijke. Wat de regering hiervoor in totaal heeft uitgegeven staat nog niet geheel vast, doch de bevordering van bebossching enz., zóoals ook in voorafgaande winters plaats vond, zal worden voortgezet. Ten slotte zullen dan diverse departementen hun kapitaalsuitgaven versnellen en op deze wijze meer handen werk geven.

Het artikel zegt, dat het totale bovengeschetste programma, naar gehoopt wordt, gedurende den komenden winter werk zal verschaffen aan ten minste 200.000 man en aan minstens nog 100.000 langs indirecten weg. Indien wij aannemen, dat eind December a.s. het totaal aantal werklozen tot 1½ miljoen zal zijn gestegen, hetgeen geenszins onwaarschijnlijk is; dan blijkt, dat slechts een betrekkelijk klein gedeelte van het totaal geholpen zal zijn. De grief van de arbeiderspartij is, dat de regeeringsmethode het initiatief practisch geheel aan de plaatselijke overheden laat. Deze zijn al even afkeerig de plaatselijke belastingen te verhoogen als de regering er afkeerig van is zulks met de rijksbelastingen te doen en het valt dan ook moeilijk in te zien, wat de regering op deze klacht zal antwoorden. Een feit is, dat tot voor betrekkelijk korten tijd aan alle kanten een vage hoop gekoesterd werd, dat de toestand in het bedrijfsleven zou verbeteren en dat bij een verminderd aantal werklozen de gewone maatregelen ruim voldoende zouden zijn.

De arbeiderspartij is des te meer geneigd het vraagstuk der regeeringspolitiek op te werpen, aangezien zij hierdoor in staat wordt gesteld op zeer veilige wijze de buitenlandsche politiek aan te vallen. Los van de politieke moeilijkheden, die zijn ontstaan als gevolg van de recente bespreking van Baldwin met Poincaré, moet men zich te binnen roepen, dat er gedurende de laatste paar maanden een duidelijke neiging heeft bestaan als oorzaken van den huidige toestand in het Britsche bedrijfsleven die, welke verband houden met de reparatie-politiek van de regering, door andere te vervangen. Erkend moet worden dat er op het huidig oogenblik verschillende argumenten zijn, waarvan de regering gebruik kan maken en die het voordeel hebben, dat zij haar in staat stellen de geheele kwestie van den invloed der reparatie-politiek op het Britsche bedrijfsleven te omzeilen.

Het eerste is de opvatting van Keynes en zijn geheele anti-deflatie school, dat wat er hapert uitsluitend de domme, tot dusverre gevoerde geldpolitiek is. Overigens is er de opvatting van hen, die meenen, dat de Britsche handel aanzienlijk bevorderd kan worden door het invoeren van imperial preference op uitgebreide schaal. Dit ligt natuurlijk geheel in de lijn van de opvatting van personen als Mr. Chesebrough van de National Union of Manufacturers, die de anti-Duitsche handelspolitiek van zekere Britsche koloniën beschouwen als van direct voordeel voor de Engelsche fabrikanten. Tusschen de geldpolitiek enerzijds en de hoop op uitbreiding van den handel tusschen de deelen van het Rijk aan den anderen kant, kan een verdeeld kabinet vrij gemakkelijk doorsturen en een politiek voeren, waarbij het directe verband tusschen den Europeeschen toestand en het beloop van den Britschen handel over het hoofd wordt gezien.

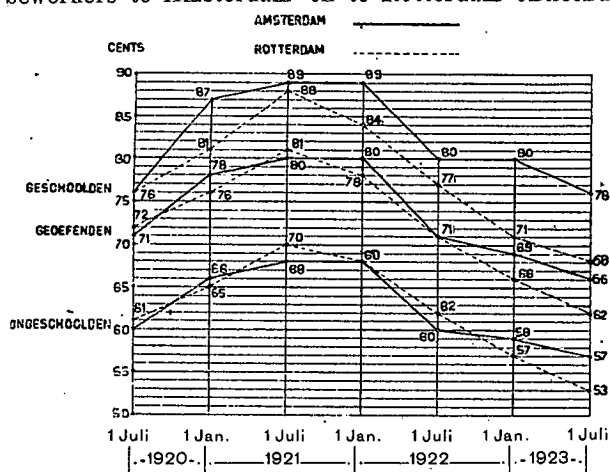
Men behoeft nog niet aan te nemen, dat de Eerste

Minister en Lord Curzon den deprimeerenden invloed van de recente gebeurtenissen in Europa op de psyche van den zakenman niet bespeuren. De werkelijke moeilijkheid is, dat zij zich gesteld zien tegenover een verdeeld kabinet en zeker tegenover een verdeelde conservatieve partij. Een directe aanval op de politiek van Frankrijk zou waarschijnlijk een scheuring in de conservatieve meerderheid in het Lagerhuis beteekenen. Hieraan moeten wij de zwijgzaamheid van den Britschen premier toeschrijven. Voorzover de Britsche Regeering er een oordeel op na houdt omtrent de economische uitwerking van de Fransche politiek is dit onveranderd gebleven, doch zoolang politieke invloeden blijven wat zij zijn, schijnt het den leiders van de conservatieve partij, dat een doorzettende politiek onmogelijk is. Het is mogelijk, dat in dit opzicht de openbare meening reeds verder gevorderd is en dat de partijleiders meer bevreesd zijn dan noodig is, want het is wel zeker, dat de werkeloosheid van de regeering gedurende de laatste weken de positie van het ministerie zeer verzwakt heeft bij die talrijke gematigde liberalen en arbeidersafgevaardigden, die geneigd waren geschillen over binnenlandsche kwesties te laten rusten, ten einde de positie van het kabinet in buitenlandsche te versterken; dat wil dus zeggen, dat Baldwin meer verloren heeft door het niet voeren van een directe, recht door zee gaande reparatiepolitiek, dan hij zou hebben verloren, indien hij zijn koers duidelijk had aangegeven. Wat echter ook de waarheid mag zijn, zeker is, dat thans niets gedaan kan worden voor de winter voor de deur staat en gegeven de onmiddellijke vooruitzichten moeten wij ons voorbereiden op den vierden winter, waarin veel ontevredenheid zal heerschen.

T. E. GREGORY.

AANTEKENINGEN.

Gemiddeld uurinkomen van meerderjarige metaalbewerkers te Amsterdam en te Rotterdam. — Aan Mededeelingen No. 16 van het Normalisatie-Bureau voor Arbeidszaken in de Metaalnijverheid (N. A. M.) is het volgend overzicht van het gemiddeld uurinkomen van meerderjarige metaalbewerkers te Amsterdam en te Rotterdam ontleend.

Voor nadere bijzonderheden omtrent de loonstatistiek van den Metaalbond zij verwezen naar het artikel van Ir. B. Bölger in het nummer van 30 Mei jl. Slechts zij hier nog vermeld, dat het totaal aantal werklieden (meerder- en minderjarigen) bij 116 leden, die opgaven verstrekten, op 1 Juli j.l. 25638 bedroeg tegen 26445 op 1 Januari jl. Voor Amsterdam en Rotterdam bedroegen deze cijfers resp. 6605 tegen 7146 en 4400 tegen 4620.

De havenkwestie te Maastricht. — Hierover is dezer dagen door de Kamer van Koophandel voor Maastricht en Omstreken een adres tot den Minister van Waterstaat gericht. Alvorens tot het eigenlijke onderwerp te komen wijst de Kamer

nog eens op het groote belang, dat het geheele land heeft bij de spoedige uitvoering van het geheele waterwegenplan in Zuid-Limburg.

„Wanneer het — schrijft zij o.m. — immers als vaststaande kan worden aangenomen, dat het kolentransport te water de tegenwoordige vrachtkosten der Limburgsche kolen naar het Noorden en Midden des lands, met ongeveer 7 2,— per ton zal kunnen dalen, terwijl de kolenproductie onzer mijnen meerdere miljoenen tonnen bedraagt, hoeft de beteekenis van den grootscheepvaartweg door Limburg voor ons geheele land niet verder aangeoond te worden, daar hij een bezuiniging op het kolenvrucht beteekent van miljoenen guldens, veel meer dan de rente van het kapitaal, dat in deze werken gestoken moet worden.

Onze Limburgsche industrie heeft zich in den loop der tijden tot bevredigende hoogte ontwikkeld, doch wordt in hare meerdere ontwikkeling gestuit, doordat zij voor af- en doorvoer van producten niet de beschikking heeft over een goedkope waterverbinding met het Noorden des lands en met haar achterland.”

En verder:

Tijdens de oorlogsjaren is ten duidelijkste gebleken, van hoe groot belang het was, dat ons Zuiden zijne voortbrengselen ten bate van ons geheele land opleverde. Door de groote behoefte werden in die tijden de gebrekkige verkeersmiddelen minder gevoeld; al wat Limburg toen voortbracht, werd in het Noorden vlot verbruikt. Tijdens dien opbloei werd zelfs wettelijk vastgelegd, dat eene reserve van meer dan 30 miljoen gulden door de Staatsmijnen gevormd zou worden ter bekostiging van het groote werk. Waar de wet op het Mijfonds echter in Januari van dit jaar is ingetrokken, vloeit hieruit voort de noodzakelijkheid, dat een gelijk bedrag tot hetzelfde doel van landswege spoedig worde beschikbaar gesteld, ten einde industrieel en handels-Limburg uit zijn isolement te redden.”

De Kamer is ten aanzien van de spoedige uitvoering van het groote plan echter zeer sceptisch gestemd en dringt daarom subsidiair aan op onmiddellijke uitvoering van dat deel van het werk, dat in de voor- naamste en meest urgente behoeften kan voorzien.

Zij schrijft:

Het zal Uwe Excellentie bekend zijn, dat de Maastrichtsche grootindustrie, Industrie en Handel voor waterverlading aangewezen is op eene zeer gebrekkige haven, die 25 jaar geleden reeds uit den tijd was, terwijl het Nederlandsche Mijnwezen voor overlading van zijn omvangrijk kolentransport in Zuidwaartsche richting zelfs niet eens de beschikking over eene haven heeft, doch zich tot dit doel bedienen moet van primitieve overtopping zijner steenkolen in een gedeelte der Zuid-Willemsvaart, gelegen tusschen de Sandersluis en Smeermaes. Dit heeft daarenboven ten gevolge, dat de vaart over dezen reeds sinds jaren verouderden waterweg ten zeerste belemmerd wordt.

Hetgeen Limburgs Industrie, Handel en Welvaart voor het oogenblik dringend noodig heeft is eene Maashaven, zoomede eene gekanaliseerde Maas vanaf Borgharen tot ten Zuiden van Maastricht, in verbinding met de Zuid-Willemsvaart, doch beter nog tot aan de Belgische grens bij Blyssden.

Aan den rechteroever van de Maas aan den kant van Wijk liggen beduidende industrieën; o.m. de aardewerf-fabriek Sphinx aan de Bek, de Porselein- en Muurtegel-fabriek Mosa, de glasfabriek Stella, de fabrieken der Maastrichtsche Zinkwit Maatschappij, de vloertegel-fabriek Alfred Regout & Co., de Société Céramique, zoomede verschillende kleinere industrieën, alle te zamen werk verschaffende aan duizenden arbeiders. Deze alle zijn genoodzaakt ter verlading per water hare voortbrengselen per as te vervoeren naar de primitieve kanaal-haven op den linker Maasoever te Maastricht. Bovendien zijn de voornaamste industrieën alhier ten gevolge der gebrekkige waterverbinding erop aangewezen, haar belangrijk transport aan buitenlandsche grondstoffen te leiden per spoor over Antwerpen, inplaats van per water over Amsterdam of Rotterdam.

Volgens het inzicht onzer Kamer is de plaats voor eene Maashaven te Maastricht, gelegen op den rechter Maasoever, ten Noorden der spoorbrug, in de richting Borgharen. Daar toch loopen de groote kunst- en spoor-wegen naar het Noorden, daar zal eene gemakkelijke spoorvegaansluiting te verkrijgen zijn, zoowel met het station Maastricht, als met het Limburgsche kolenbekken. Daar ook liggen de bij uitstek geschikte terreinen voor het vestigen van nieuwe industrieën.

De beteekenis van het verkeersvraagstuk, dat hier om oplossing vraagt, blijkt uit enkele cijfers, welke het verslag der Kamer over 1922 bevat. Het scheepvaartverkeer door de hierboven genoemde Sandersluis toch bedroeg in de jaren 1910—1921:

	in tonnen	
	Opvaart	Afvaart
1910	1.822.483	1.550.382
1911	1.798.908	1.945.171
1912	2.061.508	1.919.392
1913	2.449.135	2.170.309
1914	1.352.918	1.083.520
1915	1.998.925	1.666.839
1916	1.502.470	1.317.694
1917	1.077.627	965.564
1918	932.617	776.065
1919	1.630.547	1.675.061
1920	1.714.575	1.660.093
1921	1.802.747	1.700.852
1922	2.285.447	2.380.443

Wat de overlading van spoor in schip betreft, in de jaren 1921 en 1922 (tot ongeveer half November) werden overgeladen:

1921	1922
14.037 wagons (per kolentip)	14.577 wagons
1.807 „ (met de hand)	10.512 „
22.854 wagons (totaal)	25.089 wagons

Rekent men een wagon op gemiddeld 15 ton, dan bedraagt de overlading, aangenomen dat de cijfers constant blijven, over het geheele jaar 1922 ongeveer 425.000 ton, hetgeen beteekent, dat 1060 schepen van 400 ton in dit jaar geladen en gelost zijn, hetgeen neerkomt op 3 à 4 dergelijke schepen per dag.

BOEKAANKONDIGING.

Trade Terms. Digest No. 43 van de International Chamber of Commerce. Parijs, 1923.

Ik meen de aandacht van de lezers der Economisch-Statistische Berichten te mogen vragen voor de bovengenoemde, zeer belangrijke publicatie. Zij betreft de beteekenis van de veelgebezigde maar weinig begrepen handelstermen als f.o.b., f.a.s., f.o.r., c.i.f., c. & f., etc. in 13 verschillende landen, waaronder Nederland, Engeland, de Vereenigde Staten, Japan en Frankrijk. Het is een boek, dat men niet in de kast zet, doch op de schrijftafel laat liggen, omdat men het ieder oogenblik noodig kan hebben.

Er bestond, en bestaat, over de juiste beteekenis en strekking van deze handelstermen veel onzekerheid. De kooplieden zelf nemen ze veelal gedachteloos van elkander over, zonder zich veel te bekommeren over hun inhoud en zijn meestal tevreden wanneer hun de financiële gevolgen tamelijk duidelijk zijn geworden. De juristen voelen zich hier op glibberig terrein; in de wet en in de boeken is er weinig over te vinden. Ten gevolge van de opvatting van den Hoozen Raad, dat de cassatie-rechter zich niet kan bemoeien met de uitlegging van contracts-clausules, bestaat er geen eenheid van rechtspraak. Nu en dan zijn er pogingen gewaagd om of een gezaghebbende verklaring van een of meer termen te leveren, of een gemeenschappelijke grondgedachte te vinden in de verschillende opvattingen. Er zijn verdienstelijke studies van den heer H. R. du Mosch en van Prof. Ribbius, resp. in Rechtsgeleerd magazijn 1919 en 1921; een boekje van Mr. van Houten over de c.i.f. clausule (1919) mag niet onvermeld blijven; in de Arbitrale Rechtspraak, No. 6, komt een belangrijke arbitrage over dezelfde clausule voor, en in de laatste aflevering van het R. M. raakt Mr. A. J. Verstegen, in een verhandeling over ondeugdelijke levering bij soortkoop, vele met de clausules verband houdende quaesties aan. Een volledig, door erkende deskundigen opgesteld en gemakkelijk te raadplegen overzicht ontbrak evenwel nog.

Toen de Internationale Kamer van Koophandel opgericht was, werd reeds dadelijk het samenstellen

van zulk een overzicht, dat „International Dictionary of Shipping and Quotation Terms” zou heeten, op de agenda gezet. In den loop van de jaren is het plan eenigszins gewijzigd en besnoeid, hetgeen tot bespoediging van resultaten heeft geleid. Het nu verschenen werk geeft in het eerste gedeelte een verklaring van de verschillende termen, geformuleerd door nationale commissies bestaande uit erkende deskundigen uit handels- en rechtsgeleerde kringen, en in het tweede gedeelte een vergelijkend overzicht. Voor Nederland is de arbeid verricht door de heeren Prof. Molengraaff, Mr. Th. A. Fruin, Mr. H. Craandijk, Dr. A. G. Kröller, H. R. du Mosch en Ph. von Hemert.

In het Nederlandsch gedeelte staan nu de beteekenissen van de verschillende clausules scherp en kantig aangegeven. Het moet voor iederen ingewijde duidelijk zijn, dat dit niet zonder discussie en wrijving is tot stand gekomen. Doch de uitspraak is er nu en hare autoriteit rust op het gezag van mannen van erkende bekwaamheid, geleerdheid en praktische ervaring. Men mag verwachten, dat haar invloed zeer véer zal gaan. Juist ten gevolge van het ontbreken eener gezaghebbende jurisprudentie van den Hoogen Raad zal dit werk herhaaldelijk in de pleitzaal worden geciteerd en zal het niet nalaten ook de rechtspraak te influenceeren. Wie op dit boek vertrouwt, zal dit vertrouwen zeer waarschijnlijk niet zien beschaamd.

Wanneer de werkzaamheid van de Internationale Kamer van Koophandel, die reeds zooveel heeft omvat, zich beperkt had tot de uitgave van dit werk, dan reeds zou zij aanspraak hebben op de grootste erkentelijkheid van den handel en van de rechtsgelcerden. Ik hoop, dat zij het begonnen werk zal voortzetten en dat in den loop der tijden de Internationale Dictionnaire zal gereedkomen. In dat geval zal de Kamer er voor moeten zorgen, dat landen als Duitschland en Rusland niet langer in het overzicht ontbreken.

Mr. G. VAN SLOOTEN AZN.

ONTVANGEN:

Der Wiederaufbau der Staatswirtschaft Oesterreichs von Regierungsrat Prof. Dr. Karl Rausch. Band I der Oesterreich Bücherei. Wien, 1923. 47 blz.

In kort bestek geeft de schrijver een overzicht van de lotgevallen der Oostenrijksche volks- en staatshuishouding sinds den oorlog, daarbij uitgaande van de economische structuur van de republiek. Voor wie zich, zonder te zeer in details te willen treden, van een en ander een beeld wil vormen een handig vlugschrift.

Catalogus van Boeken en Tijdschriften betrekking hebbend op Rubber, Gutta-Percha, Balata, enz., aanwezig in de Centrale Boekerij van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Uitgave van het Instituut. Amsterdam 1923. Druk de Bussy.

Eenige gegevens over Zoolrubber-Crêpe door Ir. J. G. Fol. Aangeboden door de Propaganda-Afdeling der Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië, Noordeinde 39, den Haag. Druk de Bussy.

Beplante uitgestrektheden en produkties in het Grootlandbouwbedrijf in Nederlandsch-Indië in 1922. Mededeelingen No. 10 van het Statistisch Kantoor van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Batavia, 1923. Drukkerijen Ruygrok.

De Maatschappelijke beteekenis van het bindend verklaren van collectieve Arbeidsovereenkomsten door Dr. Ir. J. Goudriaan Jr. Roermond, Drukkerij H. van der Marck en Zonen.

De ontwikkeling der denkbeelden op sociaal gebied (1898—1923) door Dr. A. C. Josephus Jitta. Overdruk uit het tijdschrift „De Opbouw”. Utrecht, A. W. Bruna & Zoon's Uitgevers-Mij.

Mededeelingen No. 16, gemiddeld uurloon en gemiddeld uurinkomen der meerder- en minderjarigen, Juli 1923. (Met 20 losse grafieken: Nos. 161—180). Normalisatie-bureau voor arbeidszaken in de metaalnijverheid, p. a. Werkspoor. Amsterdam, September 1923.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLENMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

	1 Aug. 1923	1 Sept. 1923	1 Sept. 1922
Aant. arbeiders bovengronds.	7.818	7.791	
„ „ ondergronds.	20.698	20.873	
Totaal	28.516	28.664	26.546
	Juli 1923	Aug. 1923	Aug. 1922
Netto productie in tonnen van 1000 KG. over de maand:	452.863	487.149	418.669
waarvan kolenslik	25.206	27.497	25.448
Aantal normale werkdagen gedurende de maand:	26	26	27

EMISSIES IN SEPTEMBER 1923.

Industriele ondernemingen	f	460.000,—
zijnde:		
Bierbrouwerij en Azijnmakerij „De Gekroonde Valk“, v/h. Van Vollenhoven & Co.	f	200.000,— 6% cum.
pref. winstd. aand. a 100%.		
f		200.000,— aand. a 130%.
Totaal	f	460.000,—

Totaal der emissies in Januari	f	86.663,725,—
Februari ..	„	5.757,500,—
Maart	„	4.765,840,—
April	„	6.979,250,—
Mei	„	8.503,000,—
Juni	„	93.667,500,—
Juli	„	8.607,875,—
Augustus ..	„	935,000,—
September ..	„	460,000,—
Algemeen Totaal ..	f	216.339,690,—

Bovendien:

f	46.340.000,—	3 m. Schatkistpromessen a	f	991,93
„	12.730.000,—	6 m.	„	983,39
„	5.928.000,—	4% Schatkistbiljetten	„	1002,50

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandelijks gemiddeld ¹²⁾			1922	1923					
		1913	1921	1922	Dec.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	5,617	3,200	5,005	5,150	5,366	5,652	5,605	5,402	5,199	5,695
	Ver. Staten	9,946	8,863	7,964	11,747	12,195	11,318	11,513	10,960	10,845	11,592
	Frankrijk ²⁾	786	774	831	896	919	620 ⁷⁾	689	731	782	—
	Duitsland ³⁾	3,887	2,607	2,530	2,285	379 ¹⁵⁾	389 ¹⁵⁾	—	—	—	—
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	222	415	542	577	552	644	663	726	704
	Ver. Staten	2,601	1,401	2,276	3,136	3,218	3,042	3,580	3,604	3,930	3,727
	Frankrijk ⁴⁾	434	280	427	513	486	306	316	350	393	445
	België	207	73	134	160	165	151	170	172	166	172
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons) ⁵⁾	Engeland	1,957	2,640	1,469	1,469	Kwartaals- opgave	1,492	100	Kwartaals- opgave	1,338	78
	Ver. Staten	148	216	106	106						
	Frankrijk	229	353	189	189						
	Italië ⁶⁾	125	394	212	211						
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £	54,931	81,548	75,012	86,433	89,902	74,032	80,937	73,989 ¹⁴⁾	77,706	78,353
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	213,072	253,817	288,390	329,903	303,413	398,178	364,230	373,253	320,507 ¹⁶⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	701,778	1,838,992	1,991,717	2,923,296	2,144,294	2,343,014	2,486,736	2,560,198	2,596,881	558,336
	Italië 1000 Lire	303,802	1,438,885	1,310,563 ⁸⁾	1,915,936 ⁸⁾	1,059,750 ⁸⁾	1,571,841 ⁸⁾	1,495,748 ⁸⁾	1,400,552 ⁸⁾	1,586,615	—
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £	43,771	58,617	60,041	58,833	69,938	57,510	60,921	62,871 ¹⁴⁾	71,555	62,884
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	364,911	313,766	339,352	330,777	302,106	333,332	318,357	309,669	320,054 ¹⁶⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ¹¹⁾	573,351	1,647,709	1,720,166	2,778,947	1,695,898	2,328,858	2,474,378	2,507,895	2,675,045	2,479,391
	Italië 1000 Lire	209,303	689,584	774,760 ⁸⁾	1,009,965 ⁸⁾	788,841 ⁸⁾	750,427 ⁸⁾	886,690 ⁸⁾	732,491 ⁸⁾	781,977	—
Scheepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	3,094	3,611	3,719	3,900	3,099	3,682	4,074 ¹⁴⁾	4,333	4,675
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	4,440	5,190	5,433	5,128	4,821	3,878	4,674	4,676	5,969	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	2,275	2,955	3,162	2,886	2,571	3,488	3,476	3,728	—
Index-cijfers: Groothand.-prijzen	Engeland (Board of Trade)	100	197.2	158.8	155.7	157.1	153.3	160.3	162.0	159.8	159.4
	Ver. Staten (Bureau of Labour Statist.)	100	147	149	156	156	157	159	159	156	153
	Frankrijk (off. cijfer)	100	345.0	326.6	361.9	386.9	421.8	424.0	414.7	400.5	408.4
	Italië (Prof. Bachi)	100	577.5	562,3 ⁵⁾	579.6	575.3	582.1	586.9	588.4	580.1	568.3
Wisselkoersen: (jaarl. of maand. gem.) ⁹⁾	New York op Londen	100	79.10	90,96	94.50	95.68	96.23	96.51	95.68	95.07	94.86
	New York op Parijs.	100	38.65	42.47	37.29	35.13	31.76	32.67	34.53	34.45	32.85
	New York op Rome.	100	22.26	24,61	25.92	25.44	24.91	25.14	25.73	25.14	23.83

¹⁾ Wekelijksche productie, berekend op grond der maandelijksche productie.

²⁾ Inclusief bruinkool (68,000 ton in October 1922). Vanaf 1919 incl. Elzas-Lotharingen: Vanaf 1920 inclusief Elzas-Lotharingen en het Saargebied.

³⁾ Vanaf 1919 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Elzas-Lotharingen, het Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië.

⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Kwartaalscijfers volgens Lloyd's Register of Shipping.

⁶⁾ Vanaf 1919 inclusief Triëst.

⁷⁾ Vermindering tengevolge van de mijnwerkersstaking. ⁸⁾ Nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden.

⁹⁾ Waarde der genoteerde geldsoorten in procenten der pariteit. Jaarlijksch of maandelijksch gemiddelde.

¹⁰⁾ Sedert Januari 1921 geschiedt de waardeering van den invoer volgens de opgaven van importeurs. Daarvoor was zij gebaseerd op officieele waarde-cijfers.

¹¹⁾ Vanaf Juli 1922 waardeert men den uitvoer volgens de officieele waarde-cijfers van 1921.

¹²⁾ Uitgezonderd voor de steenkoolproductie (zie noot 1).

¹⁴⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat. ¹⁶⁾ Voorloopig cijfer.

¹⁵⁾ Uitgezonderd de Ruhrproductie. Het overeenkomstig cijfer voor December 1922 is 2.158.000 ton.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND AUGUSTUS 1923

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	11.925.780	6.855.080	44.942.191	25.427.594	—	—	33.016.411	18.572.514
II Plantaard. voortbrengselen	198.577.907	30.328.917	105.966.378	20.110.712	92.611.529	10.218.205	—	—
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	1.064.426.723	30.033.107	406991.897	10.151.613	657.434.826	19.881.494	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	1.315	593.057	52.759	2.750.055	—	—	51.444	2.156.998
IV Meel en meelfabrikaten	19.097.284	3.124.606	22.340.502	3.030.390	—	94.216	3.243.218	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verwaren en kleurstoffen	25.590.596	4.155.110	7.316.884	3.197.880	18.273.712	957.230	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n.a.g.	50.272.973	6.420.941	30.256.794	8.841.461	20.016.179	—	—	2.420.520
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen v.a.s.	214.444.836	14.953.865	3.730.642	584.166	210.714.194	14.369.699	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.616.895	4.467.721	2.200.212	3.526.161	415.983	941.560	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	6.988.563	19.773.088	4.517.989	11.604.212	2.470.574	8.168.876	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	56.666.121	1.560.260	20.075.151	864.478	36.590.970	695.782	—	—
XI Glas	3.597.213	922.367	2.340.725	734.531	1.256.488	187.836	—	—
XII Papier	7.054.409	2.295.452	16.858.166	2.728.840	—	—	9.803.757	433.388
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	28.292.535	10.748.878	27.037.067	10.772.985	1.255.468	—	—	24.107
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	5.418.011	3.544.781	261.680	689.185	5.156.331	2.855.596	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	13.192.756	11.790.893	7.697.775	5.668.874	5.494.980	6.122.019	—	—
Totaal	1.708.163.916	151.568.123	702.587.512	110.683.137	1.005.576.404	40.884.986	—	—
Handelsbew. zond. goud. en zilv. munt en muntmat. (opgen. in gr. IIIb)	1.708.162.601	150.975.066	702.534.753	107.933.082	1.005.627.848	43.041.984	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1920	1921	1922	1923	1920	1921	1922	1923
Januari	256.207.615	214.136.278	152.495.668	173.045.849	135.932.785	115.835.310	86.106.447	91.487.819
Februari	233.591.043	170.369.270	152.353.594	162.189.535	113.309.645	120.956.498	84.204.248	94.601.855
Maart	187.916.138	213.830.220	180.328.763	165.440.620	68.210.466	107.204.662	112.879.875	106.977.347
April	203.592.812	195.772.002	167.451.702	169.639.064	99.448.337	108.819.697	92.729.841	97.005.415
Mei	298.514.162	168.114.951	194.080.257	160.129.701	170.393.137	93.818.710	108.423.679	104.128.702
Juni	345.402.373	188.559.719	150.899.735	159.533.444	179.478.445	120.815.908	100.680.880	97.860.255
Juli	314.861.366	170.674.007	163.863.700	157.464.022	177.114.162	105.420.129	104.572.575	95.693.919
Augustus	267.956.122	186.640.179	178.807.927	150.975.066	130.018.883	142.544.083	99.442.892	107.933.082
Tot. Jan.-Aug.	2.108.041.631	1.508.097.226	1.340.281.346	1.298.417.301	1.073.905.860	915.414.997	789.040.437	795.688.394
September	317.368.670	197.271.439	164.616.506	—	165.965.569	135.749.765	115.612.131	—
October	337.338.332	179.043.171	186.643.442	—	148.140.438	114.694.641	112.003.008	—
November	270.811.334	175.806.364	172.295.111	—	156.557.011	106.623.879	104.350.396	—
December	302.154.125	180.000.903	163.762.355	—	156.922.833	197.115.318	100.225.239	—
Totaal	3.335.714.092	2.240.219.103	2.027.598.760	—	1.701.491.711	1.369.598.600	1.221.231.211	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
	Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
	Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zweedsche Rbk 4½	1 Juli '22
Javasche Bank ... 3½	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 6	1 Mei '23	
Bank van Engeland 4	5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-		
Duitsche Rijksbk. 90	15 Spt. '23	slowakijë... 4½	28 Mei '23	
Bank v. Frankrijk 5	11 Mrt. '22	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22	
Belgische Nat. Bnk. 5½	22 Jan. '23	Hong. Bank... 18	5 Juli '23	
Fed. Res. Bank N.Y. 4½	21 Feb. '23	Bank v. Italië. 5½	11 Juli '22	
Bank van Spanje... 5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6		

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
6 Oct. '23	3 1/8	3 3/4	3 1/8	—	—	5-1/4
1-6 O. '23	3 1/8-3/4	3 3/4-3/4	3 1/8-3/4	—	—	4 1/2-6 1/4
24-29 S. '23	3 1/8-3/8	3 3/4-3/4	3-3/4	—	—	5-3/4
17-22 „ '23	3 1/8-3/4	3-3/4	3 1/8-3/4	—	—	3 1/2-5 1/4
2-7 O. '22	3 3/8-7/8	3 3/4	2 3/8-3/8	—	—	4-5 1/4
3-8 O. '21	4 1/4-3/8	3 3/4-4 1/2	4 1/4-1/2	—	—	4 1/2-5 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8-3/16	2 1/2-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 1/2-2 1/2

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De koers voor Londen onderging deze week niet veel verandering. De stemming was meestal vrij vast, zoodat het slot ongeveer 2 per mille lag boven den openingskoers. Nog aanzienlijk geringer was de verandering die de dollarkoers onderging. Meestal werd 2,54 1/2 genoteerd. Zooals gewoonlijk fluctueerden de Francs weder het meest. Zeer flauw geopend, daalde de koers voor Parijs tot 14,75 en voor België tot 12,50. Een daarop intredend herstel bracht de koersen onder sterke schommelingen op 15,20 en 12,97 1/2 op heden. Markten met bijna geen handel, steeds dalend. Heden f 2,50 per milliard. Skandinavie bijna onveranderd, iets vaster voor Kopenhagen en iets flauwer voor Christiania. Ook Zwitserland zeer stationnair. Madrid onzeker maar ten slotte zonder verandering. Buenos-Aires onveranderd. Java iets vaster, 96 7/8—97.

9 October 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn **)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
1 Oct. 1923	11.57	0.0071	0.0035 3/4	15.57	13.20	2.54 1/2
2 „ 1923	11.55 1/2	0.00675	0.0035 3/4	15.20	12.94	2.54 3/4
3 „ 1923	11.56 1/2	0.00565	0.0035 3/4	15.—	12.67 1/2	2.54 7/10
4 „ 1923	11.58	0.00475	0.0035 3/4	14.85	12.52	2.54 9/10
5 „ 1923	11.59 1/2	0.00425	0.0035 3/4	15.15	12.77	2.54 1/2
6 „ 1923	11.58 5/8	0.00365	0.0035 3/4	15.05	—	—
Laagste d.w. 1	11.55 1/2	0.0030	0.0035	14.75	12.50	2.54 1/8
Hoogste „ „ 1	11.60 1/2	0.0130	0.0037	15.60	13.27 1/2	2.54 3/4
29 Sept. 1923	11.57 1/2	0.0125	0.0035 3/4	15.60	13.19 1/2	2.54 5/8
22 „ 1923	11.56 1/2	0.016	0.0035 3/4	15.20	12.71 3/4	2.54 1/2
Muntpariteit	12.10	59.26 1/2	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.
2) Noteering van 28 September. 3) Idem van 21 September.
4) Gulden per miljoen Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiana *)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
1 Oct. 1923	67.45	45.30	40.40	45.45	34.50	96 3/8-97
2 „ 1923	67.45	45.20	40.10	45.37 1/2	34.05	96 3/8-97
3 „ 1923	67.45	44.90	40.25	45.40	34.30	96 3/8-97
4 „ 1923	67.50	44.95	40.—	45.45	34.40	96 3/8-97
5 „ 1923	67.50	45.—	40.—	45.52 1/2	34.70	96 3/8-97
6 „ 1923	67.45	45.20	40.10	45.50	34.25	96 3/8-97
L'ste d. w. 1	67.30	44.60	39.90	45.30	34.—	96 3/8
H'ste „ „ 1	67.60	45.60	40.50	45.60	34.90	97
29 Sept. 1923	67.50	45.45	40.50	45.52 1/2	34.75	96 3/8-97 1/8
22 „ 1923	67.50	45.90	40.80	45.15	34.35	96 3/8-97 1/8
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
6 Oct. 1923	4.55.12	5.89	0.0000012	39.32
Laagste d. week	4.54.12	5.87	0.0000012	39.30
Hoogste „ „	4.55.87	5.98	0.0000030	39.32
29 Sept. 1923	4.54.75	6.14	0.0000047	39.33
22 „ 1923	4.55.37	6.01	0.0000070	39.36
Muntpariteit..	4.86.67	19.30	23.81 1/4	40 3/10

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Londen	Noteerings- eenheden	22 Sept.	29 Sept.	1/6 Oct. '23	6 Oct.
		1923	1923	Laagste	Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	40	40	39 7/16	40
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4 9/32	1/4 1/2	1/4 7/32	1/4 5/16
Constantin. .	Piast. p. £	775	770	750	785
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/3 23/32	2/3 9/32	2/3 1/8	2/3 3/8
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 1/8	2 3/8	2 1/8	2 3/16
Madrid	Peset. p. £	33.20	33.20	33.25	33.90
Mexico	d. per \$	25	25	24	26
Montevideo 1)	id.	40 3/4	40	39 3/4	40 3/4
Montreal ...	\$ per £	4.65 7/8	4.65 1/2	4.60 3/4	4.64 1/2
Praag	Kr. p. £	151	151	151 1/2	154 1/2
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 7/32	5 3/32	5 3/32	5 7/32
Rome	Lires p. £	100 3/4	99 1/4	99 3/4	102 3/4
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/1 1/4	3/1 1/10	3/0 3/4	3/1 1/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 1/32	2/4 3/32	2/4 1/32
Valparaiso 2)	peso p. £	35.90	36.70	36.70	37.60
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 1/8	2/1 1/10	2/1 1/10	2/1 1/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.
3) Noteering van 20 September 1923.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York	7 Oct. 1922..	te Londen	N. York
6 Oct. 1923..	31 1/2	63 3/8	35 1/4	69 1/4	
29 Sept. 1923..	31 15/16	64 3/8	42 3/8	71 3/8	
22 „ 1923..	32 3/10	65 3/8	20 Juli 1914..	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 Oct. 1923.

		Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 61.713.367,79 B.-bk. „ 34.455.736,17 Ag. sch. „ 62.597.694,13	f 158.766.798,09	
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. . f 49.988.660,—	—	
Af: Verkochte maar voor de bk. nog niet afgel.	„ —	49.988.660,—	
Beleeningen	H.-bk. f 24.065.593,84 incl. vrsch. B.-bk. „ 12.203.017,79 in rek.-crt. Ag. sch. „ 97.372.206,75 op onderp. f 133.640.818,38	—	
Op Effecten	f 129.048.716,62	—	
Op Goederen en Spec. „	4.592.161,76	133.640.818,38	
Voorschotten a. h. Rijk	„ 12.668.345,71	—	
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	56.240.100,—	
Muntmat., Goud ..	„ 525.534.701,74	—	
	f 581.774.801,74	—	
Munt, Zilver, enz. „	„ 9.090.864,74	—	
Muntmat., Zilver ..	„ —	590.865.666,48	
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds . f 5.953.480,24 id. van 1/5 v. h. kapit. „ 3.936.006,62	9.889.486,86	
Geb. en Meub. der Bank	„ 5.000.000,—	—	
Diverse rekeningen	„ 122.066.440,33	—	
	f 1.082.886.215,93	—	
		Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—	—	
Reservefonds	„ 5.999.469,43	—	
Bijzondere reserve	„ 9.000.000,—	—	
Bankbiljetten in omloop	„ 1.005.212.845,—	—	
Bankassigatiën in omloop	„ 1.164.813,16	—	
Rek.-Cour. f Het Rijk	—	—	
saldo's: { Anderen	f 33.523.986,59	33.523.986,59	
Diverse rekeningen	„ 7.985.101,75	—	
	f 1.082.886.215,93	—	
Beschikbaar metaalsaldo	f 382.214.500,74	—	
Op de basis van 1/5 metaaldekking ..	„ 174.234.171,79	—	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.911.072.500,—	—	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partit.
4 Oct. '23	348.472	84.653	480.000	1340.135	7.177.376	173.257
27 Spt. '23	347.671	84.653	480.000	1291.850	7.150.206	299.310
20 " '23	347.136	84.653	480.000	1291.211	7.097.703	218.773
5 Oct. '22	336.206	84.653	480.000	887.041	6.539.502	40.138

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
19 Sept. '23	3.121.970	2.125.733	—	77.832	2.254.764
12 " '23	3.110.661	2.127.610	—	77.004	2.262.525
5 " '23	3.102.010	2.111.388	—	76.324	2.257.278
20 Sept. '22	3.061.868	2.250.385	—	128.002	2.218.764

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking perc. 1)	Algem. Dekking perc. 2)
19 Sept. '23	945.284	1.887.840	109.644	75,4	77,2
12 " '23	1.020.672	1.936.456	109.682	74,1	75,9
5 " '23	1.020.672	1.936.456	109.682	74,1	75,9
20 Sept. '22	644.174	1.853.789	106.177	75,2	78,3

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan t. l. deposits
12 Sept. '23	770	11.840.235	1.379.717	15.183.823	4.002.968
5 " '23	769	11.770.550	1.367.827	15.082.025	4.009.236
29 Aug. '23	769	11.707.551	1.365.588	15.007.820	4.005.773
14 Sept. '22	810	11.562.776	1.228.693	13.178.200	2.916.826

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 8 October 1923.

Nu het einde van het lijdelijk verzet in het Ruhrgebied eenige weken achter ons ligt, kunnen de resultaten, die van deze gebeurtenis het gevolg zijn geweest, beter worden overzien. En dan kan reeds bij oppervlakkige beschouwing van den algemeenen economischen toestand de conclusie worden getrokken, dat de moeilijkheden zoo mogelijk nog grooten en de chaos nog ingewikkelder geworden is dan vóór dien tijd het geval reeds is geweest. In alle landen, met uitzondering van de Vereenigde Staten en Frankrijk, doet zich thans hetzelfde verschijnsel voor: groote malaise in den handel, geringe levendigheid in de industrie, gebrek aan vertrouwen in verbetering voor de naaste toekomst. Voor Duitschland voegen zich hierbij nog de binnenlandsche onlusten. Het zakenleven heeft zich geheel en al ingesteld op de berekening in goud-waarde en waar het officieele betaalmiddel nog steeds de waardelooze mark der Rijksbank is, heeft de ongecontroleerde prijsberekening tot verhoudingen aanleiding gegeven, die het steeds moeilijker maken in Duitschland een normaal economisch verkeer te voorschijn te roepen. Met uitzondering van voedings- en genotmiddelen bewegen alle groothandels-artikelen zich thans aamerkelijk boven het niveau van de wereldmarkt. Blijkens een berekening van de Frkf. Ztg. is het indexcijfer voor den dollar per 4 October 136.095.200, terwijl dit cijfer vóór 98 artikelen uit den groothandel tot 182.953.500 is geklommen. Het directe gevolg is, dat voor diverse goederen de afzet bijna niet meer mogelijk is geworden. Interessant is het in dit verband in Engelsche handelsberichten te lezen, dat er bijzonder groote vraag uit Duitschland bestaat naar wol, huiden, suiker, oliën, enz., van tweede en mindere kwaliteit. Reeds wordt dus uit het buitenland ingevoerd wat in het eigen land door de hooge prijzen niet meer verkrijgbaar is; het spreekt vanzelf, dat in dit geval, bij

de verminderde industriële activiteit en, derhalve, de geringe koopkracht, alleen de mindere soorten in aanmerking kunnen komen. En inmiddels is het bestuur van het land onmachtig tot scherp ingrijpen door de politieke verdeeldheid en de feitelijke macht van sommige kringen, die uit den tegenwoordigen toestand voordeel weten te trekken.

Ter beurze van Berlijn is deze situatie op volkomen natuurlijke wijze tot uitdrukking gekomen door nieuwe koersverheffingen. Zoolang de waarde van de verhandelde fondsen nog in papiermarken luidt en zoolang de circulatie van deze marken in één week tijds nog met meer dan 5000 biljoen kan toenemen (zooals in de derde week van September het geval was) behoeft het geen verwondering te wekken, dat de noteringen van de effecten-soorten met miljoenen procenten per dag stijgen.

Tegen de „catastrophen-hause" te Berlijn, uiting van een koortsachtigen door en door zieken toestand, heeft de uitermate kalme houding van de beurs te Londen wel zeer scherp afgestoken. De thans aangevangen Rijks-conferentie heeft nog eens duidelijk naar voren gebracht, waaraan het in Engeland hapert. De economische besprekingen zijn weliswaar nog niet begonnen, doch discussies in de pers en in vakbladen hebben reeds voor genoegzame voorbereiding gezorgd. En in al deze discussies komt het verlangen naar voren een middel te vinden, om Groot-Brittannië's handel en industrie een stimulans te geven en het minder afhankelijk te maken van het herstel van normale verhoudingen in Europa. Men wil thans trachten dit doel te bereiken door een enge samenwerking tusschen moederland en dominions, doch te oordeelen naar de matte houding, die de beurs nog steeds kenmerkt, heeft men in de kringen der betrokkenen slechts weinig vertrouwen in het welslagen der pogingen. Het is dan ook vrij zeker, dat Groot-Brittannië op geen andere wijze den handel met de overzeesche gewesten zou kunnen uitbreiden en winstgevend maken, dan door zelf over te gaan tot een steelsel van protectie met zeer sterk gedifferentieerde tarieven en het is de vraag, of de hieruit te behalen voordeelen niet meer dan geneutraliseerd zouden worden door den handelsstrijd, die hierdoor met andere landen, ook aannemers van Engelsche producten, zou ontstaan. Het probleem schijnt voorloopig onoplosbaar; Groot-Brittannië, vóór den oorlog centrum van den wereldhandel, is te sterk gekoppeld aan de rest van Europa, dan dat het tot hernieuwden bloei zou kunnen komen, terwijl de overige landen nog onder zwaren economischen druk te lijden hebben. Men ziet dit in de City zeer goed en zoo is het verloop der beurs dan ook buitengewoon stil geweest en zonder eenige opmerkenwaardige gebeurtenis. Men wacht lijdelijk den loop der dingen af.

Te Parijs was de stemming weliswaar iets levendiger dan te Londen, doch ook daar is men nu wel tot de ontdekking gekomen, dat het einde van het lijdelijk verzet het begin van nieuwen strijd beteekent. De toestand in het Ruhrgebied kan zich niet plotseling wijzigen, alleen doordat de Duitse Regeering officieel verklaard heeft, zich niet meer tegen de occupatie te zullen verzetten. En zoo is de koers van den Franc weer iets gedaald en is het aanvankelijk enthousiasme sterk ingekrompen. Ter beurze is dit dadelijk verdisconteerd in iets hooger koersen voor arbitrage waarden en dit heeft de fondsenmarkt als geheel over het doode punt geholpen. Toch is de grondstemming niet al te vast gebleken. Een uitzondering hebben Russische waarden gevormd, waarvoor nog steeds belangstelling is blijven bestaan. De ratificatie van het contract tusschen de Sowjets en de Compagnie de Télégraphie sans Fil, het totstandkomen van een directe scheepvaartverbinding tusschen Fransche havens en Petrograd, enz., hebben de aandacht op Russische staatsfondsen gevestigd, hoewel al deze feiten natuurlijk geen enkele aanleiding geven te verwachten, dat deze papieren ook slechts de geringste innerlijke waardevermeerdering hebben verkregen.

De markt te Wallstreet heeft eveneens één vrij onbewogen verloop gehad. Alle berichten uit de kringen van handel en industrie stemmen wel hierin overeen, dat zij een zeer optimistischen toon doen hooren, ook al blijven de feiten, die dezen toon moeten rechtvaardigen, nog uit. De hoopvolle verwachtingen, die ten aanzien van een krachtige herleving in de staalindustrie voor de maand September waren gekoesterd, zijn thans op October gericht. Af te wachten blijft, in hoeverre deze verwachtingen in vervulling zullen gaan. Het valt inmiddels niet te ontkennen, dat voor de nijverheid een zekere stabiliteit is ingetreden, die op zich zelve niet anders dan gunstig kan werken, ook al blijft een sterke opleving uit. Aan den anderen kant echter neemt de invloed van het landbouwend deel der bevolking steeds toe en hier zijn de toestanden niet zoo bijster bevredigend. Noch in absoluten, noch in relatieven zin. Zeer vele

farmers hebben slechts een zoodanig inkomen, dat de kosten van levensonderhoud nauwelijks bestreden kunnen worden. Een studie, ingesteld door het Ministerie van Arbeid in den Staat New York, heeft aan het licht gebracht, dat de prijs van voedsel in den kleinhandel thans op 142 mag worden gesteld, de algemeene kosten van levensonderhoud op 178 en de gemiddelde loonen van fabrieks-arbeiders op 210, alles tegenover 100 in 1914. De positie van de boeren-bevolking, die haar producten tegen lagen prijs moet verkoopen en alle benodigdheden tegen veel hooger prijs moet aanschaffen, heeft dan ook reeds aanleiding gegeven tot het verzoek om een extra-zitting van het Congres. Ook indien hieraan niet zal worden voldaan, valt het te voorzien, dat maatregelen genomen zullen worden, om de algemeene ontevredenheid op het platteland te verminderen. Naast deze vraagstukken van binnenlandsche politiek bestaat ook in sommige kringen, vooral in die van banken en bankiers, de overtuiging, dat de Unie ten slotte niet zal kunnen ontkomen aan inmenging in de Europeesche gebeurtenissen. Ondanks het overheerschend optimisme is dan ook in Wallstreet langzamerhand een veel voorzichtiger stemming ontstaan, die zich uit in kalmen handel en geringe koers-fluctuaties.

Ten onzent is de beursweek zeer kalm voorbijgegaan. De beleggingsmarkt was over het algemeen iets lager, doch dit was minder het gevolg van aanbod, dan wel van een kleine vermindering van de vraag. Deze wijzigt zich nogal vaak in verband met de buitenlandsche belangstelling van den laatsten tijd, die scherper op allerlei factoren reageert, dan de beleggingskringen uit het eigen land.

	1 Oct.	5 Oct.	8 Oct.	Rijzing of daling.
6 %o Nederland 1922	99 ^{9/16}	99	99	— 3/16
5 %o " 1918	88 ^{15/16}	88 ^{1/8}	88 ^{1/8}	— 1 ^{1/16}
4 1/2 %o " 1916	86 3/4	86 1/8	86	— 1/4
4 %o " 1916	80 3/8	79 3/8	79 3/8	— 1 1/4
3 1/2 %o " "	73 3/4	73 1/4	73 3/4	— 1/8
3 %o " "	63 3/4	63 1/4	63 1/4	— 1/8
2 1/2 %o Cert. N. W. S.	53 7/8	53	53 1/8	— 3/4
7 %o Oost-Indië 1921	101 1/16	101 1/4	101 3/8	+ 9/16
6 %o " 1919	96 9/16	96 9/16	96 9/16	— 1/4
5 %o " 1915	91 1/2	—	91	— 1/2
5 %o Rusland 1906	4 1/2	4 9/16	—	+ 1/16
4 %o Rusl. bij Hope & Co.	5 1/4	—	4 1/8	— 1 1/8
4 %o Japan 1899	63 1/2	—	—	—
5 %o Brazilië 1895	45 1/16	47 1/2	45 13/16	+ 3/4
8 %o San Paulo 1921	97 7/16	96 1/2	—	— 1 1/16
6 %o Amsterdam 1920	101	100 3/8	—	— 3/8
7 %o Rotterdam 1920	102	101 9/16	101 3/8	— 5/8

De aandelenmarkt was over het algemeen geheel in handen van den beroepshandel. Hieruit is het ook te verklaren, dat de berichten van suikerverkoopten door de V.J.S.P. uit oogst 1924 geen invloed van betekenis op de suiker-afdeling hebben uitgeoefend, hoewel de bedongen prijzen toch als gunstig werden beschouwd. Voor den beroepshandel bood

	1 Oct.	5 Oct.	8 Oct.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	115 3/4	115	114	— 1 3/4
Incasso Bank	87 1/2	—	—	—
Koloniale Bank	154 3/8	158 1/8	158 1/4	+ 3 3/8
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	126	127 3/4	125 1/4	— 3/4
Rotterd. Bankvereeniging	90 3/4	90	90 1/8	— 1/8
Van Berkel's Patent	38	37 3/4	37 1/4	— 3/4
Gouda Kaarsen	74 3/8	75	75	+ 1/2
Holl. Draad- en Kabelfabriek	59	60	61	+ 2
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	51 1/8	51 3/8	54 1/4	+ 3 1/8
" " " pr. aand.	59 3/8	60	62 1/2	+ 3
Leerdam Glasfabrieken	31 1/2	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	248	248 1/2	250 1/4	+ 2 1/4
Vereenigde Blikfabrieken	102	—	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	34	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	10	12	11 1/4	+ 1 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	164 1/2	169	169 1/2	+ 5
Handelsver. Amsterdam	447	451 1/2	451	+ 4
Handelsverg. Reiss & Co.	28 7/8	26	25 1/4	— 3 3/8
Int. Crediet- en Handelsverg. Rotterdam	179 3/8	180 1/2	179 1/2	—
Linde Teves & Stokvis	61 1/2	62	62	+ 1/2
Redjang Lepong Mijnb.-Mij.	98 3/4	100 1/4	100 3/8	+ 2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	125 3/8	129 1/2	128 1/8	+ 2 5/8
Kon. Petroleum-Mij.	338 1/4	341	338 1/2	+ 3/4
Phoenix Oil	86 1/4	83 1/2	83 1/2	— 2 3/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	148 9/16	147	146	— 2 3/8
Kendeng Lemboe	186 1/4	190	186	— 1/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	216 1/2	222 1/2	213 3/4	— 2 3/4
Deli-Batavia Tabak Mij.	288 1/2	289 1/2	293	+ 4 3/8
Deli-Maatschappij	282	285	285 1/4	+ 3 1/4
Senembah-Maatschappij	250	250 1/2	246	— 4

deze markt-afdeeling echter geen aantrekking, omdat de kapitalen van de betrokken maatschappijen veelal te groot zijn, om met succes, zonder steun van orders uit het publiek, hier te kunnen opereeren. Voor thee-aandelen is juist het omgekeerde het geval; hier, zijn de kapitalen over het algemeen kleiner en het aanbod van aandelen ter markt dus geringer. De vaste theeprijzen hebben den beurshandel dan ook aanleiding gegeven zich op de markt voor theewaarden te concentreren, waardoor vrij belangrijke koers-avances behaald konden worden. *Tabak- en rubberfondsen* waren daarentegen verwaarloosd, wijl hier geen factoren van betekenis invloed konden uitoefenen. Het verloop op de *petroleum-afdeeling* was mede uitermate onbelangrijk; koersverschillen, noch handel waren hier van eenige betekenis. Van *industriële waarden* monterden aandelen Jurgens in verband met de aflossing van de preferente aandelen der Deutsche Jurgenswerke tegen voor de Mij. voordeelige voorwaarden.

De *scheepvaartmarkt* was verlaten; de vooruitzichten voor de vrachtenmarkt worden niet gunstig beoordeeld, vooral na het sluiten van de belangengemeenschap tusschen de Holland-Amerika Lijn en de Red Star Line, welke wijst op geringe vraag naar vervoer-accomodatie.

	1 Oct.	5 Oct.	8 Oct.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	80 1/2	80	79 1/2	— 1
" " „gem.eig.	69 1/2	67 1/4	68	— 1 1/2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	17 1/2	18 3/8	—	+ 7/8
Java-China-Japan-Lijn	80	—	—	—
Kon. Hollandsche Lloyd	8 7/8	8 1/2	—	— 3/8
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	53	55	52 1/2	— 1/2
Konink.Paketaart-Mij.	111	108 1/4	113	+ 2
Maatschappij Zeevaart	54 1/2	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie	104 5/8	104 1/2	104 1/8	— 1/2
Nievelt Goudriaan	85	—	82 1/4	— 2 3/4
Rotterdamsche Lloyd	117 1/4	117	116 1/2	— 3/4
Stoomv.-Mij. „Nederland”	137	137 1/2	137 1/2	+ 1/2
" " „Noordzee”	23	21 1/4	—	— 1 1/4

De *Amerikaansche afdeeling* was eveneens stil, doch vast.

	1 Oct.	5 Oct.	8 Oct.	Rijzing of daling.
Americ. Smelting & Refining	59	60	59 7/8	+ 7/8
Anaconda Copper	82 1/16	—	82 1/2	+ 7/16
Studebaker Corp.	99 7/16	100 3/8	100 1/2	+ 1 1/16
Un. States Steel Corp.	92 1/8	91 3/4	90 3/4	— 1 3/8
Atchison Topeka	101	—	—	—
Erie	14 1/4	14 7/8	15 1/4	+ 1
Southern Pacific	91 1/2	92 1/2	91 3/4	+ 1/4
Union Pacific	135	135 1/4	135	— 1)
Int. Merc. Marine orig. gew.	7 15/16	7 3/4	7 1/8	— 1/16
" " " pref.	22 7/8	24 1/4	25	+ 2 1/8

1) ex. div.

De *geldmarkt* is iets ruffier geworden; prolongatie 3 a 3 1/4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

9 October 1923.

Weder ligt een week met vaste graanmarkten achter ons en ofschoon de periode van bijna onafgebroken geleidelijke prijsverhoging nu reeds bijna drie weken duurt, toont de markt nog steeds geen teekenen van verslappening. Een ommekeer pleegt echter gewoonlijk vrij plotseling op te treden en daar de marktbeveging voor broodgraan eigenlijk in strijd is met de statistische positie van het artikel, nemen in de meeste invoerlanden de koopers zich voor een verrassing in acht. Nu echter de vaste stemming reeds zoo lang duurt en de markt dus veel weerstandsvermogen blijkt te bezitten, is het vertrouwen wel verbeterd en vermeerderde in verschillende landen de omzet. Dit was deze week het geval in Nederland, waar in alle voornaamste tarvesoorten flinke zaken werden gedaan, vooral in spoedige posities, en vooral ook in Engeland. Canadeesche tarwe trok daar weder den meesten klooplust en met een premie voor spoedige posities was de handel op sommige dagen bepaald levendig. De molenaars deden weder meer inkoop, daar de voorraden nog steeds niet groot zijn en van hun inkoop bestond een grooter gedeelte dan eenigen tijd het geval is geweest, uit tarwe op aflading van November tot Januari. Reeds zoo lang heeft men namelijk premies moeten betalen voor spoedige tarwe, dat ter vermindering daarvan meer op latere verscheping werd gekocht. Behalve Manitoba ontmoette ook spoedige La Plata-tarwe meer vraag, hetgeen bij beperkt aanbod een vaste markt ten gevolge had. Speciaal Liverpool kocht ook weder goedkoopere Noord-Amerikaansche soorten. In overeenstemming met de markten in de uitvoerlanden werden al deze zaken gedaan tot

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	8 October 1923	1 October 1923	9 October 1922
	Tarwe Dec.	Mats Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mats Nov.	Lijnzaad Nov.				
6 Oct. '23	109 ¹ / ₈	76 ¹ / ₂	43 ³ / ₈	11,90	9,30	24,65	Tarwe* ¹⁾	12,50	12,50	13,—
29 Spt. '23	105 ³ / ₈	71 ¹ / ₈	42 ³ / ₄	11,50 ¹⁾	8,90 ¹⁾	23,75 ¹⁾	Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	9,25	9,20	10,25
6 Oct. '22	106 ³ / ₈	60 ⁷ / ₈	38 ³ / ₈	11,90 ¹⁾	8,—	20,50 ¹⁾	Mais (La Plata)..... ²⁾	187,—	189,—	220,—
6 Oct. '21	108 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	35 ³ / ₈	13,50	6,85	15,60	Gerst (48 lb. malting)... ²⁾	180,—	177,—	208,—
6 Oct. '20	202	87 ³ / ₈	55 ³ / ₈	19,90 ²⁾	8,90	23,15 ¹⁾	Haver (38 lb. White cl.)... ¹⁾	10,—	10,—	10,90
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- kav van La Plata-zaad) ¹⁾	12,15	12,—	14,—
							Lijnzaad (La Plata) ³⁾	456,—	443,—	410,—

¹⁾ Per Oct. ²⁾ Per Febr.

¹⁾ p. 100 KG. ²⁾ p. 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG.
*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Sept./6 Oct. 1923.	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	30 Sept./6 Oct. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	15.920	597.110	906.632	—	31.086	30.124	628.196	936.756
Rogge	10.174	322.036	228.328	—	485	—	322.521	228.328
Boekweit	—	16.497	9.663	—	—	—	16.497	9.663
Mais	14.025	471.738	752.555	500	55.581	73.790	527.319	826.345
Gerst	7.556	189.095	110.956	960	11.056	3.597	200.151	114.553
Haver	455	57.900	85.974	—	533	50	58.433	86.024
Lijnzaad	1.350	108.944	150.070	—	49.856	66.793	158.800	216.863
Lijnkoek	1.430	157.849	93.811	—	—	1.547	157.849	95.358
Tarwemeel	2.873	81.108	44.201	—	4.509	5.338	85.617	49.539
Andere meelsoorten	—	1.444	8.166	—	—	2.615	1.444	10.781

stijgende prijzen. Zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika kwamen in den loop der week aanmerkelijke prijsverhoogingen tot stand. Gedeeltelijk waren zij het gevolg van de omstandigheid, dat alom door en ten behoeve van de producenten bewegingen worden op touw gezet om tot prijsverhoging te geraken. In sommige landen wordt aangedrongen op regeeringshulp, in andere vereenigen de boeren zich tot pools en weer elders bestaat een algemeene neiging tot achterhouden der voorraden, voor zoover dit financieel mogelijk is. Zoo trof men deze week onder de redenen tot prijsverhoging te Chicago herhaaldelijk de kans aan, dat de regeering zou tegemoet komen aan de wenschen der boeren, die aandringen op financiële hulp of zelfs op tarwe-valorisatie. Wel is de houding van Washington tot nog toe afwijzend, doch men schijnt toch eenige hulp te verwachten. Ook worden in de Vereenigde Staten herhaaldelijk berekeningen en betoogingen gepubliceerd, die de waarschijnlijkheid van prijsverhoging moeten aantoonen, gedeeltelijk gebaseerd op toenemend binnenlandsch verbruik, wat de wegens groote oogsten geringer Europeesche behoeften zöft neutraliseeren. Het Canadeesche tarweaanbod is niet dringend, ofschoon de aanvoeren te Winnipeg, die ten spoedigste naar de kust worden doorgezonden, zeer ruim zijn. Op de Rijkskonferentie te Londen van de Ministers der verschillende deelen van het Britsche Rijk zal de vraag worden besproken, of niet in meerdere mate in de tarwebehoefte kan worden voorzien uit de productie van het Rijk zelf, eventueel met invoerrechten op niet-Britsche tarwe. Beperking van het aanbod vindt plaats in verschillende Europeesche landen. Men hoort daarvan vooral in Frankrijk, doch ook in Oost-Europa, ofschoon de oorzaak van dit verschijnsel daar ook ligt in gebrekkige verkeerstoestanden en onvoldoende kapitaal voor spoedige financiering van den oogst. Het is zeer de vraag, of dit alles diïnitief hogere prijzen ten gevolge zal hebben, doch voor het oogenblik werkt het mede tot de vaste houding der markt. Te Chicago bedroeg de prijsverhoging in den loop der week van 1 tot 8 October voor December-tarwe 3%, voor Mei 3¹/₈ dollarcent per 60 lbs., te Winnipeg voor October en December 2¹/₂ en 1¹/₂ cent, aan de Argentijnsche termijnmarkten te Buenos-Aires en Rosario 45 centavos per 100 KG. voor November en 5 a 10 centavos voor den Februari-termijn. Slechts uit Argentinië hoort men niet van maatregelen tot prijsverhoging. De vooruitzichten voor den nieuwen oogst blijven er, evenals in Australië, uitstekend, zooals ook blijkt uit de geringe prijsverhoging voor Februari-tarwe, doch de spoediger termijnen profiteerden er van het Noord-Amerikaansche voorbeeld en de betere Europeesche vraag naar spoedige tarwe. Behalve in Engeland en Nederland was deze ook bevredigend in België, doch Duitschland trad nauwelijks als koper op. De laatste dagen is in Duitschland de handel eerder geneigd zich van vroegere inkoopten te ontdoen, blijkbaar ook ten gevolge van ruim aanbod van inlandsche tarwe en rogge. In dit laatste artikel was dan ook de internationale handel deze week niet omvangrijk. Nederland deed eenige inkoopten van Noord-Amerika en Argentinië en Chicago was

ook voor rogge vast met prijsverhoging van 2¹/₂ a 3 cent per 56 lbs., doch zaken naar Europa waren niet groot. Ook het Russische aanbod wekt nog steeds slechts weinig belangstelling.

Verscheppingen van tarwe naar Europa waren deze week weder ruim voldoende, ondanks de kleine Argentijnsche hoeveelheid. Van Noord-Amerika werd namelijk zeer veel afgeladen. Bijna 85 pCt. van het totaal bestond uit Noord-Amerikaansche tarwe, waarvan een kwart voor het Vereenigd Koninkrijk en een kwart voor Italië en Griekenland gezamenlijk. Rusland gaat voort met verscheppingen van tarwe en geleidelijk nemen de hoeveelheden toe.

Mais was in het begin der week nog eenigszins gedrukt door groote Argentijnsche verscheppingen en het vrij ruime aanbod van Zuid-Afrikaansche en Europeesche soorten. Deze week echter werd door Argentinië veel minder afgeladen. Wel waren de aanvoeren aan de Argentijnsche havens ruim, zoodat de voorraden daar toenamen en vermeerdering der verscheppingen in de volgende weken dus zeer goed mogelijk is, doch de vraag naar mais verbeterde weder en daar de voorraden in Europa klein zijn, werd aanbod van spoedige mais gemakkelijk opgenomen. Alle aan de markt zijnde stoomende ladingen La Plata-mais werden in Engeland geplaatst, dat ook in parcels tot stijgende prijzen een betere omzet had. Hetzelfde geldt voor Afrikaansche soorten, vooral gele ronde, die meer en meer naast La Plata-mais wordt gebruikt, ook in Nederland, waar voor deze maïssoort eveneens goede vraag bestaat. Witte Platte Zuid-Afrikaansche mais, tegenwoordig nu Noord-Amerikaansche mais vrijwel overal van de markt is verdwenen, de duurste maïssoort, was zoowel in Engeland als in Nederland moeilijker te plaatsen. De aanvoeren daarvan zijn dan ook in den laatsten tijd in beide landen wel wat groot. Aanmerkelijke uitbreiding ondergingen in den loop der week de zaken in Roemeensche mais. Nu de nieuwe oogst zich zoo goed laat aanzien en de kwaliteit vroegere verscheppingen dan gewoonlijk zal veroorloven, was het aanbod ruim. Er bestond echter goede vraag voor Roemeensche mais in West-Europa zoowel als aan de Middellandsche Zee en tot iets stijgende prijzen kwamen omvangrijke zaken tot stand naar Frankrijk, België en Nederland, terwijl ook Engeland eenige ladingen kocht. De zaken betroffen zoowel spoedige afladingen als verschepping in October en November. De verrassing van het Roemeensche aanbod dreigde aanvankelijk de vaste stemming der maïsmarkt te bederven, doch ook nu weder liet zich de sterke statistische positie van het artikel gevoelen, evenals het ontbreken van Noord-Amerika als maïs leverancier. Slechts hield het sterkere prijsstijging van La Plata-mais tegen, waarvan in Europa de loop der Argentijnsche markt slechts gedeeltelijk werd gevolgd. In den loop der week steeg mais te Rosario en Buenos-Aires niet minder dan 50 a 60 centavos per 100 KG., waartoe maïsverkoopten van Argentinië naar Noord-Amerika hebben meegewerkt, terwijl aan de meeste Europeesche markten de prijsverhogingen veel kleiner zijn. In Nederland is dat vooral het geval voor spoedige partijen, die moeilijk te

plaatsen zijn wegens de reeds eenigen tijd zeer ruime aanvoeren en de concurrentie van Roemeensche en Zuid-Afrikaansche soorten. Ook voor latere La Plata-mais is de omzet in Nederland kleiner dan in de vorige week nog het geval was. In Noord-Amerika was ook deze week mais weder vast met prijsverhoging te Chicago van 2 cent per 56 lbs. De laatste berichten over den oogst zijn iets beter, doch de vorst zal toch volgens verschillende particuliere ramingen een achteruitgang in de opbrengst ten gevolge hebben van 2 à 3 pCt. Volgens die ramingen worden echter toch nog ongeveer 3 milliard bushels verwacht, hetgeen een bevredigend resultaat mag heeten. Aan zaken naar Europa is echter op het tegenwoordige prijsniveau niet te denken. De hooge maisprijzen hadden in Noord-Amerika ook een vaste markt voor haver ten gevolge, ofschoon de aanvoeren uit den nieuwen oogst groot zijn. Zaken naar Europa werden echter niet gedaan en ook de verscheppingen van Noord-Amerikaansche haver waren uiterst klein. In Engeland was de havermarkt vast, doch de omzet in buitenlandsche soorten was slechts nu en dan van beteekenis, daar inlandsche haver ruim werd aangeboden. Hetzelfde geldt voor de meeste landen op het Continent.

Gerst is in Noord-Amerika zeer vast met hooge prijzen, die de zaken naar Europa bemoeilijken. Slechts Engeland kocht geregeld Noord-Amerikaansche gerst, bijna uitsluitend uit Canada en deed tevens zaken in ladingen Perzische en Roemeensche gerst. Het Russische aanbod was deze week beperkt, waardoor in Nederland de vraag voor gerst, die na de groote Russische inkoop van eenigen tijd geleden was verminderd, weder toenam en voor Donaugerst tot iets gedaalde prijzen meer kooplust bestond. Duitsland was geen koper voor gerst en is eerder als verkoper aan de markt. Zaken in gerst van Noord-Afrika zijn nog steeds klein, doch in Tunis nemen na de groote uitvoeren van Augustus en September de voorraden weder toe, zoodat spoedig weder verscheppingen worden verwacht.

SUIKER.

Gedurende de afgelopen week waren de verschillende suikermarkten over het algemeen prijshoudend gestemd.

In Amerika bleven Raffinadeurs aan de markt en betaalden voor Cubasuiker d.c. 5,87½/6,— c.&f. New York, terwijl Porto-Rico, Peru en Brazilië suiker tot lagere prijzen opgekocht werden. Spot Centrifugals stegen van d.c. 7,78 tot d.c. 7,85 om op d.c. 7,66 te sluiten, terwijl op de termijnmarkt de noteeringen het volgende te zien gaven: December 4,83/5,08/4,92; Maart 3,88/4,11/3,93; Mei 3,95/4,19/4,—.

De bietsuikeroogst in de Vereenigde Staten wordt op 752.000 tons geraamd, tegen 603.000 in 1922 en 911.000 tons in 1921.

De vooruitzichten voor den Cubaoogst worden volgens de laatste berichten minder gunstig afgeschilderd, doch moet elke raming voorloopig nog met de grootste reserve worden beschouwd, vooral indien die lager gesteld is, dan de opbrengst van den laatsten oogst.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 29 Sept. '23.	21.400	23.310	15.000
Tot. sedert 1 Dec. '22-29 Sept. '23	3.400.308	3.781.447	3.222.000
Aantal werkende fabrieken ..	—	1	2
Weekexport 29 Sept. '23	54.202	45.891	23.000
Totale export 1 Jan.-29 Sept. '23	3.114.765	3.456.633	2.035.000
Totale voorraad 29 Sept. '23..	285.549	333.411	1.190.000

Nadat in Engeland de termijnmarkt lager opende, trokken de prijzen gedurende de volgende dagen aan, om aan het einde der week weder gemakkelijker te sluiten.

Op Java werd suiker uit den oogst van dit jaar verhandeld tot f 16,12½/37½ voor Superieur en f 15¼/½ voor No. 16 en hooger. Nadat gedurende geruimen tijd geen verkoopen uit oogst 1924 hadden plaats gevonden, kwamen in de afgelopen week nieuwe belangrijke transacties op eene verlaagde prijsbasis tot stand en werden successievelijk ruim 100.000 tons door de Trust verkocht op basis van f 14,— voor Superieur en f 13,— voor No. 16 en hooger. Hierdoor worden de totale verkoopen uit den volgenden oogst van de tot de Trust aangesloten fabrieken gebracht op ca. 10½ miljoen picols.

Hier te lande opende de markt nog steeds onder druk van ruim realisatie-aanbod in een flauwe stemming, welke in de volgende dagen nog sterker tot uiting kwam door het lager afkomen van New York en waren prijzen vanaf de opening c.a. f 0,87½ tot f 0,75 teruggelopen. Daarna openbaarde zich een omkeer en kreeg eene vastere stemming de overhand; de markt sloot met prijzen als volgt: October f 29,87½, December f 27,— en Mei f 26,87½. De omzet op de termijnmarkt gedurende de afgelopen week beliep ca. 3500 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Oct./Dec.	Amer. Granulated c.i.f. Oct./Dec.	
4 Oct. '23	f 28 9/16	Sh. 60/9	Sh. 25/-	Sh. 32/- nom.	\$ cts. 7,85
27 Sept. '23	„ 29 7/8	60/9	25/-	32/- nom.	7,78
4 Oct. '22	„ 21 11/16	55/3	19/3	21/6	5,28
4 Oct. '21	„ 22 3/4	57/6	19/3	24/6	4,23
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 3 October 1923.

Prijzen van Amerikaansche katoen hebben de vorige week met de weerberichten gefluctueerd en de prijzen van gisteren waren 50 punten hooger dan ons laatste bericht. Door het Spinners-bericht is de markt eerst gestegen, doch daarna werd het Bureau-bericht gepubliceerd, dat de stand aangaf van 49½ %, hetwelk beter was dan men verwachtte, zoodat prijzen weer daalden en nu ongeveer gelijk zijn aan een week geleden. De berichten omtrent den Egyptischen oogst zijn iets minder gunstig en prijzen zijn thans 1 d. hooger dan een week geleden.

In Amerikaansche garens is weinig omgegaan en de verkoopen zijn zoowel voor cops als voor boonen zeer gering geweest. Speciaal voor de grovere nummers is de toestand het slechtst, terwijl voor het binnenland ook slechts kleine partijen geboekt worden. Voor 40er en 44er mule voor Indië en voor 42/2 voor China zijn aanvragen aan de markt, maar biedingen zijn nog te laag. Egyptische garens zijn vast in prijs en er zijn in medianummers enkele zaken tot stand gekomen, terwijl ook in 60er bundels voor de verve-rijen orders geplaatst zijn. De biedingen van Calcutta voor 70er—100er medio zijn in den regel te laag, terwijl ook in getwijfde garens weinig omgaat.

Doekprijzen blijven vast, doch er gaat weinig om. Men zou wel zeggen, dat er belangstelling voor manufacturen bestaat, doch de limites zijn over 't algemeen te laag, zoodat de toestand in Lancashire nog niet beter wordt. De overzeesche markten volgen dagelijks den loop der katoenprijzen en men hoopt, dat na het Bureau-rapport de toestand wat gunstiger zal worden. De onzekerheid omtrent den toekomstigen loop van katoenprijzen drukt nog eenigszins op de markt en de koopers hebben nog niet het ware vertrouwen in de tegenwoordige noteeringen. Er zijn wel verschillende orders geplaatst, doch hoofdzakelijk voor kleine partijen en er zijn weinig menschen, die thans voor latere levering durven koopen.

26 Sept. 3 Oct. Oost. koersen. 25 Sept. 2 Oct. Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/4 5/8 1/4 7/8
F.G.F. Sakellarides 18,05 18,50 T.T. op Hongkong 2/3 3/8 2/3 3/8
G.F. No. 1 Oomra 10,20 9,80 T.T. op Shanghai 3/2 3/1 3/2

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	4 Oct. '23	27 Sept. '23	20 Sept. '23	4 Oct. '22	4 Oct. '21
New York voor Middling ...	29,20 c	29,45 c	30,50 c	20,80 c	20,75 c
New Orleans voor Middling	28,50 c	28,25 c	29,25 c	20,25 c	20,25 c
Liverpool voor Fy Middling	16,99 d	16,95 d	18,58 d	12,51 d	15,56 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen)

	1 Aug. '23 tot 5 Oct. '23	Overeenkomstige perioden				
		1922	1921			
Ontvangsten Gulf-Havens.	1.515	1.218	1.313			
„ Atlant. Havens						
Uitvoer naar Gr. Brittannië				347	265	148
„ „ 't Vasteland				600	453	617
„ „ Japan	66	71	225			

Voorraden. (In duizendtallen balen)

	5 Oct. '23	Overeenkomstig tijdstip	
		1922	1921
Amerik. havens	492	726	1.512
Binnenland	666	888	1.206
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	62	267	491

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
6 Oct. 1923	598.000	21.100	890.000	24.000	5 ¹ / ₁₆
29 Sept. 1923	693.000	20.225	937.000	23.000	5 ¹⁵ / ₆₄
22 „ 1923	737.000	20.825	1.101.000	23.000	5 ¹ / ₄
6 Oct. 1922	1.696.000	16.675	2.431.000	22.600	6 ¹¹ / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
6 Oct. 1923....	84.000	1.167.000	213.000	2.681.000
6 Oct. 1922....	75.000	966.000	169.000	1.930.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 October 1923 in duizenden balen.

	1923	1922	1921	1920	1919
Voorraad in Europa..	1.532	2.329	1.748	2.143	2.550
Stoomend { Brazilië ..	928	665	785	812	216
n. Europa { Oost-Indië.	21	13	31	—	55
	2.481	3.007	2.564	2.955	2.821
Voorraad Ver. Staten	926	861	1.341	2.010	1.350
Stoomend } Brazilië ..	757	321	497	630	707
Ver. Staten }					
	4.164	4.189	4.402	5.595	4.878
Voorraad in Rio	693	1.774	1.611	400	595
„ „ Santos..	937	2.511	2.944	1.963	4.922
„ „ Bahia ..	26	7	34	24	23
Totaal	5.820	8.481	8.991	7.982	10.418
Op 1 September	5.852	8.801	9.063	7.526	10.248
Op 1 Juli	5.340	8.639	8.700	6.750	10.336

RUBBER.

De stemming bleef over het algemeen vrij kalm gedurende de afgelopen week. Weliswaar was er een kleine verbetering van prijzen, doch deze maakte spoedig weer plaats voor dezelfde lusteloze stemming. Aan het slot toonden de prijzen weder een neiging tot dalen.

De slotnoteeringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe	October .. 80	ct.	81	ct.
„ „	Nov./Dec. 81	„	83	„
„ „	Jan./Maart 82½	„	84½	„
Smoked Sheets	October .. 81	„	81	„
„ „	Nov./Dec. 80½	„	82½	„
„ „	Jan./Maart 83½	„	83½	„

8 October 1923.

COPRA.

De markt was deze week wat flauwer gestemd, en de omzettingen veel geringer. Fabrikanten kochten slechts kleinere partijen.

De noteeringen zijn:

Ned. Ind. f.m.s.	dichtbij stoomend f 33,—
„ „	September aflading „ 32,12½
„ „	Sept./Oct. „ „ 31,75
„ „	Oct./Nov. „ „ 31,50
„ „	Oct./Dec. „ „ 31,37½

8 Oct. 1923.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
8 Oct. 1923..	61.12/6	65.10/-	205.12/6	26.10/-	32.15/-
1 „ 1923..	62.5/-	67.-/-	202.17.6	26.7/6	32.17/6
24 Sept. 1923..	63.5/-	68.-/-	202.12/6	25.12/6	33.17/6
17 „ 1923..	62.7/6	68.5/-	193.12/6	25.12/6	32.17/6
9 Oct. 1922..	63.5/-	71.5/-	164.-/-	25.2/6	33.-/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

Sinds ons laatste overzicht is er meer vraag ontstaan naar scheepsruimte en wel hoofdzakelijk van Montreal, de

Northern Range, Pacific Coast, de Donau en Zwarte Zeehavens. Veel verbetering in de vrachten is er echter niet gekomen en de vraag naar ruimte van de La Platarivier is tot een minimum beperkt.

De bevrachtingen van Montreal en de Northern Range zijn hoofdzakelijk naar de Middellandsche Zee. Van Montreal naar de Middellandsche Zee, niet beoosten West-Italië, is de geldende vracht 18½ a 19 cent per 100 lbs. en van de Northern Range 17½ ct. naar dezelfde bestemming.

Van de North Pacific zijn groote booten bevracht tegen 36/3 naar U. K./Continent met optie Middellandsche Zee tegen 2/6 extra. Ook is er vraag naar ruimte voor graan van de Northern Pacific naar Shanghai, waarvoor \$ 6,— per 2000 lbs. in uitzicht wordt gesteld. Er is een boot bevracht met hout van de North Pacific naar Australië voor \$ 14,75 per mille en van de Gulf 2 booten met hout naar Engeland tegen 70/- per Std., beide voor prompte verlading.

Zoals gezegd, was de vraag naar ruimte van de Donau en de Zwarte Zeehavens goed. De vracht van de Donau naar U. K./Continent varieert al naar grootte van 17/- tot 19/-. Van de Zwarte Zeehavens naar U. K./Continent wordt 14/6 betaald. Al deze bevrachtingen zijn met October/November-aflading. Op het oogenblik, dat wij dit schrijven is de vraag weer minder groot.

Als gevolg van de talrijke bevrachtingen van de Zwarte Zee zijn handige booten voor fosfaat en erts veel minder gemakkelijk te krijgen.

Van de La Plata Rivier zijn slechts een paar booten bevracht op basis van 17/6 a 18/-. Vele booten, welke ledig in La Plata liggen, gaan in ballast naar de niraat havens of naar Zuid-Afrika. Van Zuid-Afrika is een boot bevracht naar Antwerpen of Rotterdam tegen 26/- één, 27/- twee havens voor October-aflading. Er is vraag naar ruimte van Mauritius voor suiker naar U. K. Eenige booten zijn bevracht tegen 30/-, terwijl de laatste bevrachting plaats had tegen 32/6.

In Voor-Indië zijn weinig booten beschikbaar en bevrachtingen kwamen niet tot stand.

De uitgaande vrachten van Wales bleven op dezelfde hoogte.

9 October 1923.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
1-6 Oct. 1923	—	14/10 ²	2,15 ¹	—	22/8	22/8
24-29 Sept. 1923	—	14/- ²	2,15 ¹	—	22/8	22/8
2-7 Oct. 1922	—	—	11 c ²	3/-	24/-	24/-
3-8 Oct. 1921	—	—	4/-	4/-	20/-	20/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
1-6 Oct. '23	6/5	9/3	9/3	13/6	5/-	6/6
24-29 Sept. '23	6/6	9/-	9/3	13/6	5/9	6/6
2-7 Oct. '22	7/3	12/3½	13/10	15/8	5/6	7/4½
3-8 Oct. '21	8/3	13/-	13/-	15/-	6/3	9/-
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am.cents per 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar. Overige noteeringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 30 September—6 October 1923.

In de aanvoeren van zeeijde kwam geen verandering.

Rijnschepen waren in alle afmetingen voldoende voorradig. Aanbieding daarentegen matig.

De daghuur voor groote Duitse en Hollandsche schepen bedroeg gemiddeld 2 cts.; voor kleinere vlotgaande Duitse schepen 2—2¼ cts. en voor dito Hollandsche 2½—2¾ cts.

De waterstand was tot in het laatst der week langzaam vallend, daarna trad weder een kleine was in. Naar den Bovenrijn werd op ca. 1.70 M. afgeladen.

Het sleeploon werd gemiddeld genoteerd volgens het 70/65 cts. tarief.